UNIVERSAL LIBRARY
OU_204420
UNIVERSAL LIBRARY

శశాంక

(నాటకము)

యువ బుక్ డిపో
ఆచారప్పన్ వీధి :: గవర్నర్ పేట
మద్రాసు :: బెజవాడ

[ఈ నాటకంలో కొత్తపాత్ర అనూరాధ. ఈమెనే శశాంకుడు 'అనూ' అనీ, తక్కినవాళ్లు 'రాధ' అనీ పిలుస్తారు.]

అంకం ౧

మంగళవారం. శుద్ధఏకాదశి. రాత్రి పదిగంటలు. సన్నని వెన్నెల. బృహస్పతిఆశ్రమం వెనకాల తమాలవృక్షంక్రింద అలికిన అరుగు. చెట్ల వెనకనించి అనూరాధపాట వినబడుతోంది.
తారా, బృహస్పతీ మాట్లాడుకుంటూ వొచ్చి, పాట వింటూ నుంచుని అరుగుమీద కూచున్నారు.

బృహస్పతికి ముప్పైయేళ్లు దాటాయి. శ్రోత్రియబ్రాహ్మణుడు. ముఖాన బ్రహ్మవర్చస్సు. తార రూపవతి. బలువైన రెప్పలకింద కళ్లు సగం మూతలుపడి కిందికి చూస్తోవుంటాయి.

తార

యీ అర్ధరాత్రిదాకా అతన్ని యిట్లా తనవెంట తిప్పుకుంటుంది. ఆ పాటలు విన్నారా? పదహారేళ్లు లేవు! యేమిటా విరహాలు, ఆ తాపాలు, ఆ భావాలు! (ఆగి) పిచ్చివాణ్ణిచేసి నా శశిని లాలించి మరిపించి బలవంతంగా అతని మనసుని తనవేపు తిప్పుకుని.... దాన్ని చూస్తే నా కెంత ఆగ్రహం కలుగుతుం దని! కుటిలత్వం దాని నొసటిమీద వేళ్లాడుతో వుంటుంది.

బృహస్పతి

తారేనా! పరమసాధ్వి, తారేనా మాట్లాడుతోంది!

తార

క్షమించండి. కాని అనూరాధని తలచుకున్న మాత్రాన నా మనసూ, వాక్కూ స్వాధీనం తప్పుతాయి. యెన్నడూ యెరగని యీ నూతన దురావేశాన్ని నాలో ప్రేరేపించేందుకు ఆ అనూరాధలో యేముందో గాని ....నా కర్థంకాదు యీ బాధ.

బృహస్పతి

యితరులలో కనపడే మాలిన్య మెప్పుడూ హృదయదర్పణాల ప్రతిబింబితమైన స్వకీయ కల్మషమే!

తార

(ఆలోచనగా) శశాంకుడు నావాడు.

బృహస్పతి

తారా! సంకుచితమై యీ యీర్ష్యలకు అతీతులము కావాలి. (తార మాట్లాడలేదు. సిగ్గుతోతలవొంచుకుంది. మాట తప్పించ తలచుకుని) ఎన్నడూలేని యీకోపం క్రొత్త అందాన్ని నీముఖంలో వెలిగించింది. హిమాలయ శిఖరాన సూర్యోదయ మైనట్టయింది. నే నెరుగుదును, ఇంత హృదయాగ్ని నీలోనిగూఢమై వుందని.... ....(ఆలోచిస్తో) పైకి ఆ చంద్రుడంత శీతలంగా కనపడతావు గాని, అతనివలెనే లోపల కాలాగ్ని........హృదయతాపాన్ని యిద్దరూ వెలిగిస్తారు. శాంతపరిచే దాక్షిణ్యం వొకరికీ లేదు.

తార

అంటే?—

బృహస్పతి

చూడు. ఆ చంద్రుడికి నే నెంత కావాలో నీకూ అంతే కావాలి. అవునా?

తార

మీలో లీనమైన నాకు మీకు కావాలంటే అర్థమేమిటి?

బృహస్పతి

పురుషవాంఛ నెరగని నిర్మల నదీకన్యవు నువ్వు. ఎన్ని ఆలింగనా ల్లోంచి, యెంత కామాగ్ని నించికూడా యేమీ అంటక నిలుచుంటావు. నీ హృదయ శిఖరాలమీది ధవళహిమ మింతవరకు యే మోహభాను కిరణాలుణిపును ఎరగదు....చలనము లేని నల్లమబ్బు కమ్మిన నడి రేయి ఆకసమువలె నిశ్చలమైన నీ కళ్ళలో జ్యోతే వెలిగితే, వెన్నెల సోనలు పేరుకుని కల్పించిన చలవ రాతితో చెక్కిన నీ శరీరం జీవించి కదిలి మోహన భారంతో వాలేటట్లు చెయ్యగలిగితే—

తార

తపః ప్రపంచము వాంఛాతీతము కదూ ?

బృహస్పతి

ప్రపంచ రసాస్వాదనమే తపస్సు.

తార

వైరాగ్యము కదూ ?

బృహస్పతి

తుచ్ఛవిషయవాంఛా పరిత్యాగము. వ్యర్థ నిరర్థక వైరాగ్యము కాదు.
[బృహస్పతి ప్రేమతో తార జుట్టుపైని చేత్తో తాకుతున్నాడు. తార శూన్యంవైపు చూస్తోంది.]

తార

(ఆలోచనగా) మీమీద వాంఛ నాకు లేదనుకున్నారా ? మీరు శిష్యులమధ్య ఆసీనులై బోధనా కుతూహలము పొంగుతూ, వారి

అజ్ఞానము మీ పవిత్ర వాక్కులతో కరిగిపోయ్యేట్టు వుపనిషత్సార రహస్యం బోధిస్తోవుంటే నేనూ మీ శిష్యురాలనై జ్ఞానరసాస్వాదనం చేసే సౌభాగ్యము కోల్పోతినే అనేచింత నన్ను ఎప్పుడూ బాధిస్తో వుంటుంది. మీ దృష్టిని అంతర్ముఖము చేసి, పరమజ్యోతిలో లీన మైన నిమిషాన నేను మీ ముఖతేజస్సులోని కిరణాన్ని ఐపోవాలని ఆశపడతాను. తిరిగి యింకోసారి, బ్రహ్మానందతేజో విరాజితమయిన మీ హృదయాకాశంలో యీ క్షుద్రకీటకానికి స్థానమెక్కడదా అనే గాఢసందేహం కలుగుతుంది, మీరు నన్ను 'తారా!' అని మృదు వుగా కాంక్షతో పిలిచేప్పుడు మీ దాసురాలికి నాకు ఎంత గౌరవ మిచ్చారా అని ఆశ్చర్యంవేస్తుంది. యీ మహాతపోనిధా, నా హృదయ వాటికవద్ద భిక్షంకోసం కాచివుండేది అని భయమూ, నా అశక్తతకీ అజ్ఞానానికీ సిగ్గూ కలుగుతాయి. అసత్యమూ, కప టమూ మీ నిర్మల తేజంముందు చీలిపోతాయని గ్రహించని దాననే అయితే నాలోలేని వుద్రేకాన్ని నటించి మిమ్మల్ని సంతుష్టిపరిచే ప్రయత్నం చేసివుందును. కాని మీరు నన్ను లాలించినప్పుడు, నన్ను ప్రజ్వలింపజేయ ప్రయత్నించినప్పుడు, మీ వున్నత స్వర్ణ పీఠం నించి పతితులైనట్టు తోస్తారు. నా భక్తి సిగ్గుతో కళ్లు మూసు కుంటుంది. నన్ను వొదిలి లక్ష్యంలేక నావంటి వారికి వేనవేలకు దుర్లభులై మహాపర్వతాగ్రాల దర్శనమివ్వాలి. ఆర్యా, మీ స్థానము నా శిరస్సుపైన; పాదాలకింద కాదు.

బృహస్పతి

లో వున్న అపారమైన ప్రణయపాతాళ గంగను విజృంభింపచేసి సాఫల్యపరచుకునే శక్తి నాకు లేదు. మార్గం నాకు తెలియదు. లోపం నాది.

తార

మీరు సర్వజ్ఞులు, సర్వశాస్త్ర విద్యాపారీణులే. యే ప్రకారం నేను మీ ప్రేమకు అర్హురాలను కాగలనో సెప్పలేరా ?

బృహస్పతి

ప్రేమ ఆత్మసమర్పణమైనప్పుడే స్వీకరణార్హము. అదిగాక నేనే నీ ప్రేమకు అర్హుణ్ణి కానని అనుకుంటాను నిశ్చయంగా. ఎన్ని ప్రేమోపాయాలకూ, కామమంత్ర విధులకూ స్వాధీనంకాదు. నీ విచిత్ర నిగూఢస్వభావము. నిన్నావిధంగా ప్రేరేపింప ప్రయత్నించడంకూడా పాపమనిపిస్తుంది. ఏ మహాచతురమూర్తో, ఏ హృదయ రసవిశారదుడో, ప్రత్యక్షమై లీలామాత్రంగా నీకళ్ళల్లో ప్రణయ దీప్తుల్ని వెలిగిస్తాడు కాబోలు. కాని .. నేను భరించగలనా ? నేను ఆరాధించే యీ లావణ్యాన్ని యేక్షుద్రుడో. ..

తార

నన్ను మంత్రించండి, నాకళ్లకప్పేసి. మాయపుచ్చి....ఓ తేజస్సుని నాకళ్ళముందునుంచి తొలిగించండి....లోకప్రళయకారణమైన త్రిలోచనాగ్నితో వెలిగే రుద్రుడు ప్రత్యక్షమైతే, కళ్లు మూసుకుని ఆజగద్వినాశనాట్యంలో లీనమైపోవాలనిపిస్తుంది. కాని, పక్షాన చేర్చుకుని లాలించాలనిపిస్తుందా ?.........గురువులు మీరు. నా హృదయాంధకారాన్ని నిర్మూలించి మోహజ్యోతిని వెలిగించండి. (ఐదు నిమిషాలు పూరుకున్నారు.) యేమి టీవేదన ఆర్యా ! నా సర్వమూ మీదిగా, మీరే నాదైవంగా, యితరమైన ఆశయము, వాంఛ, మీనుంచి వేరైన జీవనమేలేని నాలో యింకా యీ అసంతుష్టికి కారణం ఎంత వెతికినా తోచదు. యే అల్పలోపమువల్లనైనా మీకి

అసంతృప్తిని యెక్కువగా కలిగిస్తానేమో అని భయపడి సంపూర్ణ కారుణ్యాన్ని మీనుంచి పొందాలని యెంత ప్రయత్నిస్తానని!

బృహస్పతి

నాకు తెలుసు. నీప్రయత్నాధిక్యమే నాకత్యంత నిరాశా కారణము. నిర్వ్యాజమైన నిర్మల ప్రేమకు ప్రయత్నము విరుద్ధముకాదూ? శిశువుయెడల తన ప్రేమసేవాలోపం కనపడుతుందేమోనని భయ పడుతుందా తల్లి? నువ్వు కళ్ళల్లో ప్రాణంపెట్టుకుని, అతను ఆల స్యమైతే గుమ్మంలో యిటూ అటూ తాత్సారంచేస్తూ, నన్నుప్రశ్నిస్తూ, వత్సల్ని వెతక పంపేటప్పుడు, అతనికి తల దువ్వుతో వెనకనించి ముఖంమీదికి వొంగి చెంపల్ని అదుముతో గోముచేసేప్పుడు, నే నతనిలో పరకాయ ప్రవేశంచేసి, నీ వక్షాన్ని అట్లానే అదుముకుని, చేతుల్ని అట్లానే బిగించుకుని, కదలకుమని, నీకళ్ళల్లో వెలిగేమమ తను నాదిగా చేసుకుని తృప్తిపడాలనే వ్యర్థమైన ఆశ పడతాను.

తార

సర్వబంధనాతీతులే, మోహాంధకారపటల జ్యోతిర్మూర్తులే, నాపైని యీ తుచ్ఛవాంఛ మీ కెందుకు? సర్వలోకనాశనానైనా నిర్లక్ష్య మైన చిరునవ్వుతో వీక్షింపగల మీకఠోరస్థైర్యం నా అవివేకపు కనువీక్షణం ముందెందు కట్లా దీనంగా మరణవేదన పొందుతుంది? సంపూర్ణ వైరాగ్య సంపన్నులైన మీకు నిజంగా నాపైని, నా శరీ రంపైన యీ కాంక్ష మీతపోగ్నిలో భస్మం కాక మిగిలిందా?

బృహస్పతి

కాని—కాని—ఎవరినించి ద్వంద్వమనేది లేదో, పరమాత్మతోవలె యెవరితో సంపూర్ణైక్యాన్ని అభిలషిస్తామో, వారు శరీరసంబంధ మందైనా మనోవాక్కాయకర్మలలో దేనియందైనా, స్వాధీనులు కాక విముఖులవడం, యెక్కడ యేదో లోపాన్ని సూచించదా?

ఆలోపమేదా అని పరీక్షించుకుంటున్నాను. (నిదానించి) పిల్లల మీద కోర్కె లేదూ?

తార

శశిని చూడక ముందు—శశినే చూడకుండా వుంటే—వసంతుడి వలె లావణ్యమైనవాణ్ణి, చిరునవ్వులతో నా యింటిని వెలిగించే వాణ్ణి, ఆశతో నాముఖ సౌందర్యాన్ని తాగుతున్న చూపులవాణ్ణి, చిన్న యెఱ్ఱని పసిబిడ్డనోటివాణ్ణి, శశాంకుణ్ణి నాపాళ్ళో మీరు కూచో బెట్టగానే, అతనిచేతులు నామెడని కావిలించుకుని, ఆ నల్లని ఉంగ్రాలని నావక్షాని కానించగానే, ఆ కోర్కె, మాధుర్యంలో కళ్ళు మూసుకుని తృప్తిలో నిద్రపోయింది....యీరాత్రి యిదేమిటి మన సంభాషణ యీ విధంగా పరిణమించింది? యిదంతా పోనీండిగాని, తరవాత చెప్పండి నిన్నరాత్రి సంగతి. మీ దివ్యవాక్కు నించి వచ్చే టప్పటికి సాధారణభాష అమృతరూపాన్ని పొందుతుంది.

బృహస్పతి

తారా, శశాంకుడిదృష్టి రాధవేపు మరల్చడానికి ప్రయత్నించు.

తార

నేనా!

బృహస్పతి

నువ్వే. తప్పదు. అది వాళ్లిద్దరికీ శ్రేయస్కరం.

తార

శ్రేయస్కరం!

బృహస్పతి

అవును.

[వెడుతున్నారు.]

అంకం ౨

బుధవారం. శుద్ధ ద్వాదశి. ఉదయం పదిగంటలు. నల్లని మబ్బులు వేశాయి. పెద్దగాలి వాటిని తరుముతోంది.
మొదటిరంగపు స్థలమే. శశాంకుడూ అనూరాధా అరుగుమీద కూచుని మాట్లాడుతున్నారు.

శశాంకుడికి పద్దెనిమిదేళ్లు, పొట్టి, లావు, చామంచాయ. చిన్న కళ్లు. తళతళలాడే నల్లని పాపలు. అందమైన జుట్టు. అనూరాధకి పదహారేళ్లు. సన్నంవొళ్లు. జాలిపుట్టించే కోలకళ్లు. చిన్నగడ్డంలో కొనతేరే కోలమొహం. నవ్వితే బుగ్గలు సొట్టపడతాయి. మెరుగెక్కువ. శశాంకుడు మాట్లాడుతోవుంటే అనూరాధ కళ్లు వింటున్నట్టు కనపడవు. అతనుమాత్రం తన ఆత్మనంతా తన చూపుల్లో, కంఠంలో పెట్టి మాట్లాడుతున్నట్టుంటుంది.

శశాంకుడు

ఆకాశంలోంచి కొత్తకాంతి ఒకటి వాళ్ళ మొహాలమీద పడ్డది. సముద్రం పొంగింది. అలలన్నీ మందరపర్వతం చుట్టూ మూగి వెనక్కి తగ్గుతున్నాయి. నీటి నీలంలోంచి, కాంతి నిర్మలత్వం లోంచి అలలలో తేలుతో నల్లని చీకటివంటి పెద్దజుట్టు నీటికన్నా మృదువుగా కళ్ళని తాకింది. లోకపు దుఃఖమూ, నిరాశా, ద్వేషమూ తనఫాలంలో బంధించినట్లు కళ్ళు మూసుకున్న గంభీర సుందర ముఖం పుదయించింది. తరువాత బుజాలు. ఏమని వర్ణించను వాటిలావణ్యం! నున్నగా, ఒక్క నీటిబొట్టు పైన అంటక, ఆకాశపు నీలం వాటి తెలుపుమీద ప్రతిఫలిస్తో మెల్లిగా, చంద్రబింబాలవలె కొంచెం కొంచెంగా పైకి జారాయి. బుజాలతరవాత వుబికి, గర్వించి....

అనూరాధ

యింక వొద్దు శశీ!

శశాంకుడు

యింక వినవూ?

అనూరాధ

ఆ వర్ణన చాలు. నువ్వున్నావా అక్కడ?

శశాంకుడు

లేను. కాని వున్నట్టే వుంది, నిద్రపొయ్యే నాకు: ఆమె నడుంచుట్టూ వొంగి, ఆ సుఖం చాలక కాబోలు, ప్రియుడి హస్తంలాగు ఉన్న తంగా, ఆమె మెడదగ్గిరికిపాకి, ఆస్పర్శ తీవ్రత కోర్వలేక భగ్నమై వెనక్కివొంగి ఆమె వెంటపరువుఎత్తే చిన్న అలసు కావాలనిపించింది. నవ్వుతున్న ఆమెపెదవుల్ని పరిమళాసక్తితో తాకే తెమ్మెరను కావాలనిపించింది. ఆమె ఒడ్డున కాలు పెట్టడంతోటే నందన వనసహస్రవాటికలు తెరచినట్టుగా గాలి సమస్త దివ్యపరిమళ భరితమై మత్తెక్కి పేల్లాడింది ఆమెచుట్టూ, వస్త్రుంపలె. తనయౌవనం తనే రాగి మదించినదానివలె పూగుతో ఆ అనమాన సుధామధుర మూర్తి నడిచివొచ్చింది. నడిచిందో, పూగిందో, తేలిందో, వాళ్ళ ముందు నుంచుని అప్పుడు విప్పింది కళ్ళని. అసూ!....సారస పత్రాలపైన శోషిల్లిన మధుపాలవలె, మెత్తని చెంపలమీద పొడుగైన వెంట్రుకల బలువుతో మూతలుపడ్డ కనురెప్పల్ని విప్పేటప్పటికి, యెక్కడో దాగివున్న ప్రణయకాంతులూ, శాంతశబ్దాలూ, సౌమ్యభావాలూ రెక్కలువిప్పి లోకాన్నంతా ఆవరించినట్లయింది. యెన్నడూ కాంతి నెరగని మహాపర్వతగుహాంతరాళాల్లోని నలుపు, ఆకాశంలో అనంతాగాధాలు లేవూ, శూన్యప్రదేశాలు—నక్షత్రపు

కాంతి నక్షత్రాని కందక మిగిలిన అంధకారాలు—వాటిల్లోంచి తెచ్చుకుంది ఆ కనిపాపల్ని.

అనూరాధ

వుండు, చూడు శశీ, ఆ కదంబపుష్పాల్లా ఆనందంతో ఒక దానివైపు ఒకటి పూగుతున్నాయో!

శశాంకుడు

వారినిచూచి భయపడ్డట్టు సుంపుని తటాలున చిరునవ్వు మెరిపించింది. సంధ్యారుణ జలధరంమీద మెరుపు వరిగెత్తడం చూడగలవా? నాకు కనపడ్డదప్పుడు.

అనూరాధ

యిందాకణ్ణించి ఆ పొన్నపువ్వు నందుకోవాలని ఆ సూర్యకిరణం ప్రయత్నం. వాయువు ఎన్నివిధాల సాయపడ్డా అందనీక దాన్ని ఆ మాతృపత్రం ఎట్లా కాపాడుతోందో!

శశాంకుడు

(విసుకుతో) వినవా?

అనూరాధ

వింటోనే వున్నానోయి. చెప్పు.

శశాంకుడు

యేం చెపుతున్నాను?

అనూరాధ

ఆమె చిరునవ్వుల్ని వర్ణించేస్తున్నావు, అమోఘంగా.

శశాంకుడు

నువ్వు ఆమెను చూసిఉంటే తెలుసును. నాకెందుకో యీ వున్మాదం.

అనూరాధ

(నవ్వుతో) నువ్వు నిజంగా ఆమెను చూసినట్టేమాట్లాడుతున్నావే!

శశాంకుడు

రాత్రి కలలో కనపడ్డవాళ్లు నాకు మర్నాడు నిజమైన వారికంటె సన్నిహితంగా కనపడతారు.

అనూరాధ

నాకన్న మోహినే యీవాళ సన్నిహితురాలన్నమాట.

శశాంకుడు

యీ నిముషాన ఆ నింబవృక్షం వెనకనించి ఆమె నడిచివొస్తే నేను చిరపరిచితుడివలె స్వాగతమిస్తానా అనిపిస్తుంది.... కాని ఏను.... ఆమె నవ్వు సుఖసౌందర్యాలకి కారణభూతమైన సృష్టికర్త హృదయంలో ఆనందజ్యోత్స్న అప్పు డుద్భవించింది. ఆమె దయాస్మేర మెక్కడెక్కడ తాకిందో అక్కడక్కడ సుందర కాంతులు దిక్కుల తళతళ మన్నాయి.

అనూరాధ

అంతేనా ?

శశాంకుడు

కాదు అనూ! అప్పుడు సముద్రఫేనంతో తడిసిన గుండ్రనికాళ్ళతో దొల్లుతో ఆమెవేపు పరిగెత్తి, పాదాలదగ్గిర నుంచుని, చిన్నచేతులు చాచి, ఆమెకళ్ళవేపు తలనెత్తాను. నన్నుచూసి కళ్ళలోంచి కొంటె

సంతోషం వర్షిస్తో పొట్టకింద రెండు చిన్నముడతలు పడేట్టు వొంగి, నా చిన్ని బాలమూర్తిని పైకి తీసుకుంది. నా తొడలు నిగనిగలాడే ఆమెపక్షాలను ఆనుకున్నాయి. ఆమె చెంపల్ని నా రొమ్ము కానించి మెల్లిగారాసింది. అస్పర్శ అసూ, దేవత్వాన్ని రుచిచూపిన ఆస్పర్శ కాల్చిందో, కరిగించిందో, పరవశత్వంలో ముంచిందో! తలుచు కుంటే యిప్పుడు నా ముఖం ఎక్కడికో వెతుక్కుంటో వొంగు తుంది. కదలని యీ శరీరాన్నించి విడిపడి ఆమెదగ్గిరికి వెళ్ళిపోవా లని.... వినడం లేదు నువ్వు.

అనూరాధ

వింటున్నా. కాని చూడు పాపం. శీతాచిలకని, ఆ నల్లపిట్ట తినే స్తోంది. పూ రేకులమీద నిద్రపోతో, యీ కాంతి సముద్రంలో తేలుతో, యెవరికీ అపకారమూ—

శశాంకుడు

పిచ్చిదానా, నువ్వానందించే రెక్కల మేఘపు మెరుపు యెట్లా కలు గుతుంది పిట్టకి, యీ రంగు కీటకాల్ని భక్షించకపోతే?

అనూరాధ

యేమి! నత్తగుల్లలమీద పంచవర్ణాల్ని చిత్రించిన బ్రహ్మ, ఆ ఆకాశంమీది రంగుల్ని ప్రతినిమిషం అతి జాగ్రత్తతో వ్యర్థంగా మార్చేవాడు, పక్షులకు హింసాపసంగాగాక సౌందర్యాన్ని కల్పించ లేడా? అణుమాత్రపు ద్వేషమూ, క్రూరత్వమూ, ఘాతుకత్వమూ లేకుండా సృష్టి యేర్పడి ఉండకూడదేమో? చూడు, యీ చల్లని మబ్బులు, గాలికి పువ్వుల్ని రాలుస్తో పూగే యీశిరీష వృక్షాలు, మృదు వుగా మాట్లాడుకునే యీ శారికా మిథునమూ, యిటువంటి శాంత

సుందర ప్రదేశంమధ్య యీ క్రూరహత్య.... పోనిలే యీగోల. చెప్పు నీకల.

[శశాంకుడు మాట్లాడలేదు.]

చెప్పుమరి.

శశాంకుడు

నిజంగా వినాలని వుందా? నీ మాటలతో నాఆలోచనలుకూడా చెదిరి పోయినాయి.

అనూరాధ

నిజం. చెప్పు శశీ.

శశాంకుడు

అప్పుడు ఆమె నా కళ్ళల్లోకిచూసి పకపక నవ్వుతో, నన్నొగరేసి పట్టుకుని, "యెంత బాగున్నావు! పెద్దై నన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటావా? మళ్ళీ మరిచిపోవూ" అని యిక్కడ ముద్దుపెట్టుకుంది. నావొళ్ళంతా వొక్క నా బుగ్గెపోయి, ఆమె పెదవులదగ్గర చేరాలని ముణుచు కుంది ఆ ముద్దు దివ్యకామమంత్రమై నారక్తంలో ప్రవేశించి శరీర మంతా ఆక్రమించి, దీపించి, యవ్వనవంతుణ్ణి చేసినట్టయింది. యేమో చెయ్యాలని తపించి పోయినాను. నా చేతులు పెద్దవై, శక్తి మంతములై, కఠినమై, నన్నని జారిపోయ్యే ఆమెమెడచుట్టూ —

అనూరాధ

వొద్దు.

శశాంకుడు

అంతే. యింకేం లేదు.

అనూరాధ

నీ కోపం వచ్చింది.

శశాంకుడు

నాకు మెళుకువ వచ్చింది.

అనూరాధ

నీకు చాలా విచిత్రమైన కల లొస్తాయి శశీ. యెక్కడ మోహిని! యెక్కడ సముద్రమథనం! నీ కాకల రావడమేమిటి? నీకెప్పుడూ అదే ధ్యాస గావును!

శశాంకుడు

కాని మోహినీ అవతారం తలుచుకో. మదనాంతకుడైన శంభుడు సిగ్గూ, వొళ్లూ మరిచి విగతవస్త్రుడై ప్రపంచమంతా పరుగులెత్తాట్ట.

అనూరాధ

నాకు యిష్టం లేదన్నా యిట్లాంటి సంగతులు మాట్లాడతావెందుకు?

శశాంకుడు

ఇద్దరం కలిసి పాతాల్లో చదవగా లేనిది నేను వర్ణిస్తే తప్పా? నేనే యిదంతా శ్లోకాలుగా రాస్తే నీకన్న ముగ్ధలైన కన్యలందరూ వొల్లిస్తారు, మహాప్రసాదమని. సౌందర్యాన్నిచూస్తే, వర్ణిస్తే—

అనూరాధ

కలలు కంటే—

శశాంకుడు

తలుచుకుంటే, తప్పా? నువ్వు మొన్న సూర్యోదయ చిత్రిత పూర్వ దిశా శోభనుచూసి పడ్డబాధని హేళన చేశానా? నీ ములుగోరింట మడిలో రంగులపూలతో మురిసి నువ్వన్న సంగతులన్నీ జ్ఞాపకం లేవూ?

అనూరాధ

అవి పువ్వులు !

శశాంకుడు

భేదమేమిటి? పువ్వులెందుకు! కవివర్ణించిన స్త్రీ ముఖపద్మంముందు. వాని నన్నింటినీ ఆఘ్రాణించాలని కోర్కె కలుగుతుంది. నాతప్పా! అట్లాంటికోర్కె కలగచెయ్యాలనే కదూ కవి అంతతీవ్రంగా వర్ణించింది ?....నలకూబరుడూ రంభా, వారిచరిత్ర చదివితే, ఆనలకూబరుణ్ణి చంపి, వాడి సౌందర్యాన్ని జయించి, ఆ మహాదేవి లోకపత్ని రంభని పొందాలనిపిస్తుంది. ఆ చాతుర్యమూ, పాపమూ కవివే....అంతే కాదు....యెందుకు నవ్వుతావు? వ్యర్థప్రలాపమనా? ....అంతేకాదు....నా కళ్ళలో జ్వలించే మహారతిదీప్తిని నా ముఖంలో నాట్యమాడే మోహాతురతనుచూసి, పార్వతైనా నన్ను వరించి వుంటుం దనే నా నమ్మకము....యెందు కీ యుగంలో పుట్టానా. సౌందర్యవతులూ, ప్రణయార్ద్ర హృదయలూ, అందరూ పరాధీనలై నూత్నరుచిని పోగొట్టుకొన్న తరవాత యిప్పుడు పుట్టానే అనేచింత కలవరపెట్టేస్తుంది.... నేనే తపస్సుచేత బ్రహ్మను సాధిస్తినా, యేం వరమడుగుతా నని ?

అనూరాధ

మోహిని కావాలని.

శశాంకుడు

కాదు. నా హృదయంలోని భయంకరవాంఛ నన్ను సృష్టించిన విధాతకన్నా అర్థమౌతుందో కాదో ! భక్తి, ఆయువు, రాజ్యం కోరినవాళ్ళే కాని, వరాల్లోకల్లా పుత్కృష్టమైన యీవరాన్ని యెందుకెవ్వరూ కోరలేదో !........యెవరూ నిరాకరించలేని లావణ్యాన్ని

భిక్షమడుగుతాను. మోహినే కాదు. యెవరూ నానించి హృదయాన్నీ నేత్రాల్నీ మరుల్చుకోలేకపోవాలి. నా ముఖదర్శనమయిందా, తుషార ధవళ సుందరశరీర, నిర్మలహృదయ, విద్యానిలయ, పానవచరిత వాణి, ప్రచండతీవ్రమోహార్తిచే వున్మత్తయై, సర్వనైతిక, అభిమాన బంధత్యాగ మొనర్చి నా పాదధూళి వెనువెంట పరువులెత్తాలి.

అనూరాధ

యెందుకు శశీ యిట్లా అందర్నీ ఆకర్షించడం ?

శశాంకుడు

నా హృదయ తృప్తికి.

అనూరాధ

ఈ విధంగా సర్వమూ త్యజించి నిన్ననుసరించిన యీ స్త్రీ జనాని కంతా నువ్వేమిస్తావు ?

శశాంకుడు

నన్ననుసరించడమే వారికి మహద్భాగ్యం.

అనూరాధ

పోనీ, నీ దేహసౌందర్యంతోనే కాని యింక ఏ విధాన ఆకర్షించడం వుత్తమంగా తోచదా శశీ ! అంతేనా స్త్రీనించి కోరేది నువ్వు ? అదేనా వున్నతాదర్శం మానవుడికి ? గురువుగారి నడిగావా ?

శశాంకుడు

గురువుగారినా ! గురువుగారి సామీప్యానికి వెళ్ళేప్పటికే నా అంతటి అల్పుడూ, లోభస్వాంతుడూ, స్వార్థపరుడూ లే డనిపిస్తుందే ! గురువుగారి నడగనా ! ఆయనముఖంలోని తేజస్సంత భయోత్పా దకమైనది త్రిలోకాల్లోలేదు, ప్రపంచాలన్నీ ఆయన్ని అన్యాయంగా బాధించినా ఆకళ్ళల్లోకి కోపం తెప్పించలేరు. సర్వాతీతుడు, తపస్వి;

వెతికివెతికి ఒక్కలోపాన్ని చూడలేము, సూర్యుడిలో కళంకమన్నా కనుక్కోవచ్చుగాని. అందువల్లనే ఎవరికీ సాధ్యంకాని దేవగురు స్థానమిచ్చారు.

అనూరాధ

అవును. ఆయనతో యెన్నిసార్లో చనువుగా మాట్లాడి, సందేహాలు తీర్చుకుని ఆనందం వెలిపుచ్చాలను కుంటాను కాని యీ క్షుద్ర విషయాలు ఆయన్ని అంట వన్నట్టుంటుంది. నిజం.... అన్నగారున్నతులు, అమ్మగారికి నాపైని నిష్కారణద్వేషం. ప్రస్తుతం చనువుగా మాట్లాడేందుకు నువ్వు తప్ప యెవరూ లేరు.

శశాంకుడు

ఇంక వేరుగతి లేకనా నా వాగుడంతా వినడం?

అనూరాధ

(నవ్వుతో) అవును. అన్నగారే చనువు నిస్తేనా యింక నీమొహం చూసే దెవరు?

శశాంకుడు

అన్నగారు హృదయవాంఛని తీరుస్తారా?

అనూరాధ

అన్నగారివంకచూస్తేనే వాంఛలు భస్మమౌతాయి.

శశాంకుడు

కాని నామీది వాంఛ చల్లారేది కాదు.

అనూరాధ

(నవ్వుతో) నీ అంతటి అహంభావపూరితుణ్ణి నేనెక్కడా చూడ పోను. సమస్త దేవకాంతలూ నిన్నుచూసి మూర్ఛపోతారంటావు. నువ్వులేనిదే నేను నిలవలేనట! నువ్వు పుట్టకముందు మనుష్యుల్లో

సౌందర్యం లేదనా, నువ్వులేకపోతే యింకెవరికీ భర్తలు దొరక రనా ? యేమిటి నీ వుద్దేశ్యం ?

శశాంకుడు

అహంభావమేమిటి ? నాకు తెలీదూ ! స్త్రీలందరూ నాకు తెలిసేటట్టు చేశారు, నా ప్రభావం. నాకు జ్ఞానమూ జ్ఞాపకమూ ఉన్నప్పణ్ణించి ప్రతినిమిషం యే స్త్రీ హస్తాల్లోనో తప్ప గడపలేదు. ఇంటిదగ్గర వుండనీక యెవరెవరో స్త్రీలు నన్నెత్తుకుపోతోవుంటే, భయపడి, అంత చిన్నప్పుడే, యీ ఆశ్రమానికి పంపేశింది అమ్మ. మూడేళ్ళ కిందట యీ అమ్మగారితో నేను దేవనగరికి వెళ్ళినప్పుడు, ఆ వారం రోజులూ శచీదేవి నన్ను తనపక్కన పడుకోపెట్టుకుంది. రంభ, ఊర్వశి, మేనక, నన్ను పగలంతా వూపిరాడకుండా నలిపేశారు. ఆ దేవ వేశ్యల లావణ్యంతో మురిసి, మైమరచి ఆడుకునేవాణ్ణి. వాళ్లొకటే నవ్వులు. "అట్లానే నాయనా ! తయారవుతున్నావు" అని నా చెంపలమీదకొట్టి, మళ్ళీ నా చేతులు ముద్దుపెట్టుకుని ఆ మెరిసే పక్షాలమీద ఆనించుకుంటే నున్నగా....యెందుకు ఆ చక్కని కనుబొమ్మల్ని మధ్యకు లాగుతావు ?....పోనీలే మానేస్తాను.... నేను చాలా గొప్పదశను అనుభవించబోతున్నాను అనూ !

అనూరాధ

ఆ నీలపుపక్షిచూడు. ఆ కొబ్బరిచెట్టు తొర్రలో దానిగూడు. మొన్నటి నుంచి మూక యొకటి దానిగూటి నాక్రమించుకుని తరుముతోంది యీమెను. పాపం అక్కడ వాలింది. గాయపడిందేమో ?

[అతనివంక చూడక వెళ్ళిపోతోంది. శశాంకుడు "పిచ్చిది !" అన్నట్టు ఆమె వెనకనే చూస్తున్నాడు.]

అంకం 3

[బుధవారం శుద్ధ ద్వాదశి సాయంత్రం ఆరున్నరగంటలు. ఆశ్రమం వెనక పువ్వులతోట.]

తార తలంటి పోసుకున్న జుట్టు వొదులుగా ముడివేసుకుని తల్లో శిరీషపుష్పాలు పెట్టుకుంది. తెల్లనిచీర కట్టుకుని, చంపక వృక్షం మీద చెయ్యేసినుంచుని, దూరంగా మాట్లాడుకుంటున్న, శశాంకుణ్ణీ, అనూరాధనీ చూస్తోంది. అప్పుడప్పుడు శిష్యులు చెట్లకి నీళ్లు పోస్తూ నవ్వుకుంటో తిరుగుతున్నారు.

కొంచంసేపట్లో కడవలు పట్టుకుని శశాంకుడు, అనూరాధా నవ్వుతో యింటివేపు వచ్చారు.

శిష్యులు వేదగానంచేస్తో మొక్కలకి నీళ్లు పోస్తున్నారు. తార వొచ్చి నుంచుని చూస్తోంది. తరవాత అనూ, శశీ తారదగ్గిరికి వొచ్చారు.

అనూరాధ

మేరుపర్వతంకాదు భూలోకమే అనరాదూ !

అలిసిపోయినాడయ్యా ! అంతసుకుమారం !

తార

రాధా, అమ్మమ్మగారు నిన్ను దీపారాధనకి పిలిచారు.

(యిద్దరూ కడవల్ని కింద పెట్టారు.)

అనూరాధ

శశీ, నువ్వు రా, మళ్లీ వొచ్చేద్దాం, యిప్పుడే.

(శశాంకుడు వెళ్ళిపోతోవుంటే తార అతన్ని కళ్ళతో ఆపింది.)

శశాంకుడు

నువ్వు వొచ్చిందాకా యిక్కడే వుంటాను. తొరగా రా!

అనూరాధ

రద్దూ! ఒక్క నిమిషం నువ్వు గడపలో కూచో, నేనూ మాట్లాడుతోనే వుంటా; యింతలో వొచ్చేస్తాం. నువ్వు లేంది తోచదు. (చెయ్యిపట్టుకు లాగుతోంది. శశాంకుడు నెమ్మదిగా వొదలించుకున్నాడు.)

పోనీలే మళ్ళీ వస్తానేమో చూడు.

(వెళ్లిపోయింది. శశాంకుడు తార దగ్గిరగా నుంచున్నాడు.)

శశాంకుడు

సూర్యాస్తమయమా చూస్తున్నారు అంత నిదానంగా! యీ ప్రశాంత సమయాన్ని దేవతలు పశ్చిమదిశ ఖేలనావినోదం సలిపే రంగస్థల మని వర్ణించాడు మైత్రేయుడు. అదా అనుభవిస్తున్నారు?

తార

సూర్యాస్తమయ కాంతిలోనూ, అనూరాధ దరహాస చంద్రికల్లోనూ మెరిసే నీ ముఖాన్ని.

శశాంకుడు

అను ఆ రంగుల్ని చూసి పరవశత్వం చెందుతుంది. ఎరుపూ, పసుపూ కలిసిన చోటు లేదూ, వొంకరగా, నదిలో యిసికతిన్నె వలె, ఆకాశపు నీలంలో తేలుతోంది. అప్పుడే కొంచం నలుపు వస్తోంది, దాంటో పడుకోవాలనిపిస్తుందిట.

తార

రాధకి దాన్ని మించిన మృదుత్వం చూడ్డానికి కళ్ళులేవు.

శశాంకుడు

ఎక్కడ ?

తార

భూమీ, ఆకాశమూ కలిసిన చోటువలె సౌందర్యదీపితమై కంఠమూ, చంపలు కలిసే ముద్దులొలికే ఆవొంపువద్ద.

శశాంకుడు

రాధకి కనపడని సౌందర్యంలేదు....ఆ మబ్బుల్లోకి రమ్మంటుంది నన్నుకూడా.

తార

వెడతావా ?

శశాంకుడు

చూడండి........చీకటి పడుతోంది. ఆ కొంగవొక్కటే ఆ నల్లనిమబ్బుమీద.......యెక్కడికో వెడుతోంది....... యేమైదానం చివరవున్న శిధిల వృక్షపు తొర్రలోనో, సముద్రపు దూరతీరముమీది ఏ కొండ శిఖరంలోనో దానిగూడు....యీ గాలికి చెట్లు వూగితే, అను, అవి సంతోషిస్తున్నాయి అంటుంది. ఆకులు మీదనించి నీళ్ళబొట్లని విదలిస్తే పావురాలంటుంది వాటిని. మొన్న లేడి యీ మామిడి మొక్కనిరుచిచూస్తే రోజల్లా కంట తడిపెడుతోనే వుంది. అంత మార్దవమైన హృదయాన్నిచూశారా, అమ్మగారూ.. యిప్పుడింటిలోకి వెళ్ళిందా, మళ్లీ వొస్తుంది. యీ మొక్కలకి చీకట్లో భయంట,వాటితో మాట్లాడి,యీ చిన్న వాటిని పెద్దచెట్లకి వొప్పచెప్పి పాటపాడి వొస్తుంది....రాత్రి పాడింది కదూ, మీకు వినపడ్డదా? నిద్దట్లోనన్నాసరే, మూర్ఛల్లో నన్నా సరే, మృత్యువులో నన్నా సరేరాధ సంగీతంవిన్నానంటే, తలెత్తి చూస్తాను. ఒక కంఠపు మెలికలో నన్నుగాని, యెవర్నిగాని, తన దాసుణ్ణ చేసుకుంటుంది.

నిజంగానే అను గొంతెత్తితే యీ మొక్కలన్నీ ఆవేపు తల వొంచి నట్లే వుంటుంది. ఆమె పాటే యీ ఆకుల్లో దాక్కుని తెల్లారి పూలుగా మారుతుంది. చీకట్లో తనకోసం తన కంఠంకోసం వెతుక్కుంటా యిట. వాటి నొక పట్టాన పదల్లేదు.

తార

నిన్నా :

శశాంకుడు

చిన్నప్పట్టి, ఒకసారి చంద్రగ్రహణం పడితే, అను క్షీణించే చంద్రుణ్ణి చూసి "అయ్యో, నా చంద్రుణ్ణి మింగేస్తున్నారు." అని యేడ్చిందిట,

(అనూరాధ వొచ్చింది.)

అనూరాధ

శశీ : యింకరా.

శశాంకుడు

వొస్తున్నా (అల్లరిగా అనూరాధవేపు చూస్తో తారతో) ఆ ప్రేమే, ఆమృదుత్వమే, ఆ సౌందర్య పిపాసనే పాలికిస్తుంది తన గీతాల్లో....రాత్రి విన్నారు కదూ ?

(అనూరాధ సిగ్గుతో తల తిప్పుకుంది.)

అనూరాధ

నేను వెడుతున్నా నువ్వు రాకపోతే.

శశాంకుడు

వొస్తున్నా.

(తార మొహంవంక చూసి వెళ్ళలేక ఆగాడు)

అనూరాధ

నువ్వొచ్చిందాకా వకుళ వృక్షం కింద వుంటాను.

(అనూరాధ వెడుతోంది. శశాంకుడు ఆ వేపు వెళ్లేట్టు తిరిగాడు. తార అతని బుజం మీద వేసిన చెయ్యిని అతన్ని వుండమన్నట్టు కొంచంగా బిగించింది. అనూరాధ వెళ్ళింది. అతను ఉండి పోయి నాడు. తార నిదానంగా శశాంకుడివంక చూస్తోంది. శశాంకుడు ఆ చూపు కింద యిబ్బంది పడుతున్నాడు. శిష్యులు వెళ్లి పోయినారు.)

శశాంకుడు

సంధ్యార్చనకి వెళ్లాలండీ.

(తార మొహాన గంభీరమైన బాధఆవరించింది.)

తార

శశీ, శశీ, నా హృదయం చీల్చేస్తున్నావు. నిజంచెప్పు. యెందుకు వెళ్లాలంటున్నావు? మొన్న సాయింత్రం పాఠం చదవాలని వెళ్ళి యేంచేశావు? నా దగ్గిర నుంచోడం నీ కంత కష్టమై పోయిందా? నా దగ్గిర! యెంత బాధపెడుతున్నావోయి!

శశాంకుడు

యేంచేశానండీ?

తార

నన్ను మరిచి పోతావా? నన్ను తక్కువచేస్తావా?

శశాంకుడు

అమ్మన్నా! మిమ్మన్ని మరిచిపోవడ మేమిటి?

తార

కాని నాయనా, యిట్లా నన్నల్లుకుని, ముద్దు మాటలతో యీ హృదయంలో లీనమైపోయి నాకు వేరే జీవనం లేకుండా నా

అస్త్రుల్లో పెనవేసుకుని, నా కాలాన్ని, మనసుని అంతా ఆక్రమించుకొని అన్ని వేపులా నువ్వేఐ, నీ వేలచూపులతో నాదిశలన్నిటినీ నింపేసి, యెప్పుడో యెగిరిపోతే....

శశాంకుడు

నే నెక్కడికి వెడతానండీ!

తార

అవును నాయనా, చెట్లవలె వేళ్లబారి పాతుకుని నిలిచింది మేము. మా హృదయాలమీద కాళ్లమోపి, మెడ నాలుగు వేపులా జాచి లోకాన్ని వెతికేది మీరు.

శశాంకుడు

యేమిటి అట్లా అంటారు? అపరాధ మేమిటి!

తార

(శశాంకుని గడ్డం పట్టకుని) నన్నూ, నా ప్రేమని నీకు తాగించుకుని పెంచుకున్నాను. నా గర్భంలోకి నిన్ను తీసుకుని మళ్ళీ కన్నాను. నా చిన్నప్పటి కలలు, కన్యాత్వం, యవ్వన మాధుర్యం, తపస్సు, ఆనందం, అన్నీ నీలో నీరూపంలో మూర్తీభవింప చేసుకున్నాను. నీ వుంగ్రాలజుట్టు నాకళ్ళకికప్పి నాకింకేమి కనపడకుండా చేశావు. నీకళ్ళ మాధుర్యంలో నన్నుముంచి, నీమాటల మృదుత్వంలో నన్ను కరిగించి, నే నెవరినో తెలీకుండా మార్చేశావు. మెత్తని నీ జుట్టుని యీ వేళ్లతో చిక్కతీశాను. నీ తల్లికోసం కార్చే కన్నీళ్ళని, నా చెరుగుతో తుడిచి, నాకళ్లకాంతితో నీ విరహ బాధని వెలిగించి మాన్చాను. అర్ధరాత్రి చెడ్డకలలొచ్చి "అమ్మా" అని వెతుక్కున్నప్పుడు నీపక్కన పడుకుని....వుండు, మాట్లాడకు.... నిన్నెవ్వరికీ యివ్వను. నా దగ్గిర్నించి తీసుకుపోవాలని, న్నిన్నెవ

రన్నా పిలిచారా, తాకారా, ఆడపులిపలె మీదపడి, చీలుస్తాను రెండుగా, నీ హృదయాన్నెవరన్నా వశపరచుకోవాలని చూశారా, ఆహృదయ వుష్ణరుధిరం తాగుతాను....యిట్లాచూడు.. .కదలకు.... నువ్వు నాప్రాణం. నా జీవనం, నాలోకం, నావాడివే, అంతా పూర్తిగా, నా పుత్రుడివి, మిత్రుడివి, నా నాధుడివి. దైవం నువ్వు. నువ్వుతప్ప నా కింకేమిలేదు. అక్కర్లేదు, నువ్వే నా ప్రపంచం. ఆత్మ, నా ఆనందం, నువ్వు లేకపోతే, నువ్వు నానించిపోతే, నువ్వు నన్ను మరిచిపోతే నేనేం చెయ్యను ? నాకింకేముంటుంది ? అంతమూ ఆశాలేని ఆ శూన్యానెట్లా భరించను ?....చూడు నన్ను? నాకు....ధగధగమెరిసి, లోకాన్నంతా కోర్కెతో తాగాలని చూసే నీకళ్ళకి, కావలసిన మాధుర్యం, లావణ్యం ప్రణయం అన్నీ నేనిస్తాను. నీ కింకేంకావాలి ? యెవరుకావాలి అట్లా వెతుకుతావు ? చేతులు జాస్తావు ! పరిగెత్తుతావు ?....నన్ను నా సామర్ధ్యాన్ని నీ వెఱగవు. దేవతా శ్రేష్టులందరూ, అస్ఖలన మహాయోగులందరూ, యెపరినించిఒక్కచిరునవ్వును కాంక్షించి, ప్రయత్నించి, విఫలమనోరథు లైనారో, తలచినంత మాత్రాన త్రిలోకాధిపత్యాన్ని వహింప సామర్ధ్యమున్న అనంతశక్తిని నేను. సహస్రహస్తాలతో నేత్రాలతో నీకు కావిలికాస్తాను అన్ని భయాలనించి ఆపదలనించి. సహస్ర సూత్న హృదయానుభవాలతో, అనంతసురుచిర రూపలావణ్యసంపదలతో నీకు దివ్యసౌఖ్యమిస్తాను....వుండు....విను....నన్ను మరిచి పోయి తోసేసి, కృతఘ్నుడవై విషమ....మాట్లాడకు....లేచావా, యింకోవేపు చూశావా, యింకోకంఠం విన్నావా....

(శిష్యులగానం) (ఆవేశం యెక్కువై మాట్లాడలేక పోయింది. కొంచంసేపు వెర్రిగా చూసి తెప్పిరిలింది.)

యేమిటి ? యేమిటిది ? నా తలతిరుగుతోంది, లోకమే మారి పోయ్యింది, యెక్కడున్నాను? నువ్వెవరు?....చూడు శశీ! నువ్వేనా!

శశీ! నువ్వేనా?....మాట్లాడు....గాలా? రః పుష్పకంత రవమా? విమానాల్లో గంధర్వకన్యలా! యీ నక్షత్రాల్లో దేనికన్నా వివాహోత్సవమా?....ఆకాశం పువ్వుల్ని రాలుస్తోంది. లోకదీప్తి తన సౌందర్యభారంతోబద్ధలై నక్షత్రాలై రాలుతోంది....అబ్బా....శశీ....నాచిన్ని శశీ....శశీ యెవరు నువ్వు? ...యెందుకిట్లా యివాళ!

(శశాంకుణ్ణి చేతి దూరాన పట్టుకుచూస్తోంది. యింతలో శిష్యులు మళ్ళీ ప్రవేశించారు)

అంకం ౪

గురువారం. శుద్ధ త్రయోదశి మధ్యాహ్నం నాలుగు గంటలు. మబ్బుల వెనకనించి తళతళలాడే తెల్లని కొత్తకాంతి చెట్లమీద పడుతోంది. మొదట రంగపు స్థలమే అరుగుమీద కూచుని తార తనపక్కన పడుకున్న శశాంకుడితో మాట్లాడుతోంది.

తార

నువ్వు చక్రవర్తివైనా కాకపోయినా—

శశాంకుడు

అదుగో! మీకూ సందేహమేనా?

తార

కాదోయి. నీకు చక్రవర్తిత్వ మొక కష్టసాధ్యమా! అదికాదు. నువ్వు చక్రవర్తివి కాకపోయినా, పుత్త నా చిన్ని శశాంకుడివే ఐనా నీకు—

శశాంకుడు

నా నూతనపరిపాలనంలో లోకం యిదివరకెన్నడూలేని ఔన్నత్యాన్ని పొందుతుంది. గురువుగారు బోధించే క్షమా, కఠోరదీక్షా, ఆత్మస్వాతంత్ర్యమూ, అన్నిటినీ, నారాజ్యమంతా స్థాపించి నడిపిస్తాను. వసిష్ఠపౌరోహిత్య దీపిత రామరాజ్యంవలె వినుతికెక్కుతుంది నా సార్వభౌమత్వం.

తార

కాని గురువుగారి ఆత్మౌన్నత్యమూ, నైతికపరిణామశాస్త్రమూ మహాపురుషులకే అనంగీకారమే. నీరాజ్యంలో సామాన్య ప్రజామధ్యాన యెట్లా ప్రతిష్ఠిస్తావోయి. మొన్న అత్రిమహామునికీ ఆయనకీ **జరిగిన వాదన విన్నావుకదూ? యెన్ని యుగాల పురాతనత్వంకింద**

మూలుగుతున్నాయో వాళ్ళ భావాలన్నీ ! యింతటి రుషులూ, శమ దమయుతులు, యీశ్వర దయాసంపన్నులు, వీళ్ళుకూడా నూతన సంస్కారమూ, నిర్మలకాంత్రిప్రవేశము అనేటప్పటికి ప్రపంచక్షోభ సంభవించినట్లు అదిరి పడతారు ఆలోచనలేకండా.

శశాంకుడు

గురువుగారు వారి భావాల్ని ప్రచారం చెయ్యరు. యితరుల మానసాలకు అతీతముకదా యీ వుత్తమజ్ఞానబోధ; ఆ కాంతి అల్ప మేధాదృష్టిగల సామాన్యుల్ని అంధుల్ని చెయ్యదా అని భయము కాబోలు. అందువల్ల ఆయనకి ప్రపంచతృణీకారభావం హెచ్చని వాదు పడ్డది. కాని గురుపుగార్ని యిన్నాళ్ళూ శుశ్రూషచేసి పొందిన మహోన్నత విజ్ఞాన సంపదకి ప్రతిఫలం నేనే యివ్వగలను ? యీయన స్వప్నాలుకని ప్రచారం చెయ్యలేని యీ ఆదర్శాల్ని నా రాజ్యంలో శాశ్వతంగా నెలకొల్పుతాను.

(అనూరాధ వుత్సాహంగా వొచ్చింది.)

అనూరాధ

యింక రాలేదే !

శశాంకుడు

అప్పుడే వొచ్చావే !

అనూరాధ

(వుత్సాహ రహితంగా) యెంతవరకు చదివావు ?

శశాంకుడు

ఒక్కరవ్వకూడా . . .

అనూరాధ

యేం ?

శశాంకుడు

అమ్మగారున్న చోటికి సరస్వతి రారు. భయం.

అనూరాధ

(తారతో అల్లరిగా) అసలే సోమరి. అన్నగారి ఆగ్రహానికి దడిశి యీయన యింతమాత్రం విద్యనేర్చాడు. కాని యింకో ఆశ్రమం లోనే ఐతే, ఆ గురువుగారికే పాఠాలు నేర్పేవాడు. మీరతన్ని లాలనచేసి శుద్ధ అవివేకిని చేస్తున్నారు.

(ఎవరూ మాట్లాడలేదు, అనూరాధకి కొత్తగా తోచి ఆగింది. కొంచెం సేపెవరూ మాట్లాడ లేదు.)

(శశాంకుడితో) మరిరావా!

శశాంకుడు

(ఆవలిస్తూ) యిప్పు డెక్కడికి? అప్పుడే? ఇంత తొందరెందుకు?

అనూరాధ

నేను వెడతాను, (లేచింది.)

శశాంకుడు

(నవ్వుతో) యింత వుడుకుబోతుదాన్ని యెక్కడన్నా చూశారూ, అమ్మా!

(అనూరాధ వెళ్ళిపోయింది. శశాంకుడు లేచాడు)

తీసుకొస్తా వుండండి.

తార

వెళ్ళకు, ఆవేషమంతా యెందుకో తెలీటంలా?

శశాంకుడు

వేషమా!

తార

అవును. దానివల్ల నువ్వు మోసపోతావా?

శశాంకుడు

మోసమేమిటి ?

తార

అట్లా చూస్తావేం ? శశీ, సకలబంధనాల్నీ కాల్చి నరకంలోనైనా హృదయాల్ని వెంటయీడ్చుకుని నిర్లక్ష్యంగా నడవగల సౌందర్య మిట్లా వ్యర్థమైపోతోందే అనే నా చింత. సమస్త స్త్రీలోకమూ నిన్నాశ్రయించి, నీదరహాసానికై తపించి, ఆరాధించాలి గాని, నువ్వితరులకు దాస్యంచేస్తోవుంటే చూసి నేను సహించగలనా ! నువ్వు శశివి ! నిన్ను నీ లావణ్యవృక్షన్ని బాల్యంనుంచి నా ప్రేమామృతం పోసుకుని పెంచుకున్న తరవాత, నిర్లక్ష్యంగా అంత అమూల్యమైన....

శశాంకుడు

(పరధ్యానంగా) అనూరాధ సరళత్వమే, అల్పత్వమే, నన్నామె స్నేహానికి అనర్హుణ్ణి చేస్తున్నాయి.

(తార యీర్ష్యతో నొచ్చుకున్నట్టయింది. శశాంకుడు చూడడు.)

తార

సరే వెళ్లు.

శశాంకుడు

తొరగా వొస్తానిప్పుడే.

(శశాంకుడు వెళ్లాడు. తార లేచి నుంచుంది.)

తార

యేమిటీ హృదయవేదన నాకు ! యీ వాంఛా జలధికి తీర మెటువంటిదో కదా ! నిగ్రహ మసాధ్యమా ! అవసరమా ! ధర్మమా ! కాని........కాని....అపజయము నంగీకరించి, శశిబిక్షకై యీ అనూరాధని, దిక్కులేక నా శరణుజొచ్చిన యీ అవివేకిముందు....

ప్రణయానికా అన్వేషిస్తున్నావు. శశీ, నే నియ్యలేనా ! తారనునేను. (ఆలోచిస్తో, మొహంలో బాధ కనపరుస్తో నుంచుని, వెళ్ళింది. కొంచంసేపట్లో అనూరాధా శశాంకుడూ వొచ్చారు)

అనూరాధ

మరి యిందాకెందుకట్లా ఐనావు ?

శశాంకుడు

అమ్మగారు వెళ్ళిపోయినారే !

అనూరాధ

శశీ, అమ్మగారట్లావున్నారేమి యీ దినము ? పూర్వాహ్ణము తల వొంచుకొని గురువుగారితో యేదో జాగ్రత్తగా మాట్లాడుతున్నారు. ముఖమెత్తక, బొటనవ్రేలు కిందరాస్తో, యేవేవో తీవ్ర సమస్య లడుగుతున్నట్టు కనపడ్డారు. అన్నగారిని కొంచం పక్కగా అనుకుని ముఖమాయన బుజంపైపు తిప్పి అమ్మగారు నుంచుంటే చూడ్డానికెంత శోభాయమానంగా వుంటుందనుకొన్నావు ! నిర్మలాకాశం వెనకగా, స్థైర్యంతోనుంచున్న తాటిచెట్టు మధ్యాన్ని కావిలించుకుని, కాంతికై పైకిచూసే గుబురైన జువ్విమొక్క లాగుంటారు........ (గొంతుమార్చి) ఆ వృక్షశాఖ నధిరోహించి తృళ్ళింతలాడే మర్కట కిశోరము నువ్వు.

శశాంకుడు

ఆ వృక్షాగ్రాన్నెక్కి తన పంచమ స్వరముచే వనమునంతా పులకరింపచేస్తున్న పికము నీవు.

అనూరాధ

నిర్దయుడవై చంపకు........(ఆలోచనగా) నీతో యిట్లా నవ్వుతో మాట్లాడతానన్న మాటే కాని చాలాసార్లు నిన్ను చూస్తే నాకు కోప

మొస్తుంది.........నావంక యేదో తమాషాగా చూస్తావు........ యెట్లానంటే.........నన్ను చూస్తున్నట్టుంటావా, అప్పుడుకూడా నా వెనక యెవర్నో చూస్తున్నట్టుంటాయి నీ కళ్లు....దొంగకళ్ళవి. ఒకటి చెపుతోనే ఉంటాయి. యింకొకటి ఆలోచిస్తో ఉంటాయి.

శశాంకుడు

కాని నిన్నుచూస్తే నాకు చాలాసార్లు భయం, నేనేం మాట్లాడినా ఆ మాటలకంటె ఎక్కువ అర్థాన్ని, నాకే తెలీని నా రహస్యమనో భావాల్ని, సంపూర్ణంగా తెలుసుకుని నవ్వుతున్నట్టుంటాయి లోతైన నీ చూపులు....

అనూరాధ

అవును నిన్నర్థం చేసుకోవాలనే నా ప్రయత్నమంతా. ఎట్లానంటే....

(మెల్లిగా మొదలుపెట్టి అనూరాధ పాడుతోంది.)

శశాంకుడు

ఆపవొద్దు, పాడు....అంతంకాకండా పాడు. ఈ జీవనాన్నిట్టా నీ పాటలో కలిపెయ్యనీ. ఈ భూమినివొదిలి, అంతంలేని ఆకాశంలో నక్షత్రాలమధ్య ప్రయాసంలేని ప్రయాణం చేస్తున్నట్టుంది.

(అనూరాధ పాడుతోంది. మధ్యలో ఆపి శశాంకుడు మాట్లాడుతో వుంటాడు.)

నువ్వు పాడిందాకా సంగీతమంటే యింతయిష్టమని నాకు తెలీదు. యెందరెందరో పాడితే విన్నాను. ఇంద్రసభలో కిన్నెరుల గానప్రభ, మేఘరథాల్లో గాంధర్వవిద్య ననుభవించాను. కాని నీ కంఠంలో యేముందో నన్నిట్లా కలవర పెట్టేస్తుంది. యిది కంఠపు మార్దవం కాదు. ఆత్మమాధుర్యమే నా హృదయంలో యిట్లా (హూరు

పలికిస్తుంది కాబోలు! గాఢమూ, మనోహరమూ ఐన బాధ పడ తాను. నేను సగమెరిగినవి, నేనందుకోలేనివి ఐన ఏవో ఆదర్శాలు తోస్తాయి.

(అనూరాధ పాడుతోంది)

(మధ్యలో) నువ్వుపాడితే సృష్టిలోనించే, ఆమాధుర్యం వొలుకు తున్నట్టుంటుంది. వెన్నెలలాగు మల్లెపూపరిమళంవలె, అటా వొచ్చేస్తుంది అమృతం వర్షంవలె.

(అనూరాధ పాడుతోంది)

ఆ పాట వింటోవుంటే, నాహృదయంలో యెన్ని వున్నతాలైన భావవీచికలులేచి కలవరపెట్టేస్తాయో, ఆనిమిషాన యెన్నో శక్తులు నాలో విజృంభించి పెనుగులాడతాయి, రూపధారణ కోసం. నేనుకూడా పాడతానేమో, గీతాలు రాసేస్తానేమో, నువ్వు పాడే భావాలన్నిటినీ రంగుల్లో చిత్రిస్తానేమో అనిపిస్తుంది.

(అనూరాధ పాడుతోంది. శశాంకుడు మెల్లిగా ఆమెవొళ్ళో పడుకున్నాడు.)

వొద్దు, అనూ, చాలు. నేనింక భరించలేను.

అనూరాధ

పాడితే నాకు చెప్పలేని ఆనందం కలుగుతుంది. నా హృదయంలో గడ్డకట్టిన దుఃఖమంతా కరిగి కారిపోయినట్టుంటుంది, నాకు. నా విచారమంతా మా అమ్మమీది ప్రేమ, ఆమెమీద విరహం. నా వంటరితనం, నా విఫల మనోరథం, యీ అమ్మగారికి నామీద నిష్కారణద్వేషం అన్నీ పాటల్లో పాడితే మనశ్శాంతి కలుగుతుంది. పాటలే నా మిత్రులు, అవే నాజీవితం.

శశాంకుడు

నేను?

అనూరాధ

పాటలెప్పుడు పిలిచినా, నిరాకరించక, సహృదయలై. నన్ను సంపూర్ణంగా ప్రేమించి, ఎన్నడూ వీడని పరమ బంధువులు.

శశాంకుడు

నేనో.?

(అనూరాధ పాడుతోంది.)

శశాంకుడు

వొద్దు, అనూ, ఇంక భరించలేను.

(అనూరాధ వినిపించుకోదు. శశాంకుడు రెండుమూడుసార్లు ఆపాలని చూస్తాడు. కాని అనూరాధ ఆ పాటధోరణిలో నిలపడం ఇష్టంలేక ఆగదు.)

(మధ్యలో) పాడవద్దనలేనూ!

(అనూరాధ వినిపించుకోక పాడుతోంది.)

(మధ్యలో) అనూ! అనూ! ఎక్కడిదానివి! నా హృదయం దోచి చేస్తున్నావు, యిట్లారా.

(చేతులు ఆమె వేపు జాస్తున్నాడు. అనూరాధ తటాలునలేచి నవ్వుతో పరిగెత్తింది. వొళ్లోంచిజారి తలకి దెబ్బతగిలి శశాంకుడు వెనక పరిగెత్తాడు)

అనూరాధ

(నవ్వుతో) పాపం, నీకు దెబ్బతగులుతుం దనుకోలేదు. నీ మొహం యెట్లాపెట్టావని! సంగీతమూ, రసాస్వాదమూ, హృదయ వేదనా, అన్నీ మాయమయినాయి ఒక్కపాటుతో. నీకు మోహిని కావాలికదూ అట్లా మొహంపెట్టిన వాడికి!

శశాంకుడు

వొచ్చి కూచో.

అనూరాధ

నిన్నా నమ్మేది! కొలనుముందు....జ్ఞాపకం లేదూ,

శశాంకుడు

అది నా తప్పుకాదు. జడల్లుకుంటో వొయ్యారంగా నుంచుని, క్రీగంటితో చూచినప్పటి నీముగ్ధసౌందర్యం బాధ్యురాలు.

(మాట్లాడకుండా అనూరాధ అతన్ని కోపంగా చూస్తోంది.)

పైగా నిజంమాట్లాడితే నిష్ఠూరం, ఓ నేత్రాల అల్లరిచూపులతో, కంఠస్వరపుతేనె మార్పులతో, తలతిప్పేప్పటికి యెదదగ్గర అలల వొంపులతో, కావలసి మనస్ఫూర్తిగా, మాకుకలిగించే ఆశలూ, పంపించే శబ్దంలేని ప్రణయ ఆహ్వానాలూ, కనపడని ప్రేమరేఖలూ యెవరికీ తెలీవు. మూఢులమై మోసపోయి మీ పాదదాసులం కాగానే, మీ కటాక్ష వీక్షణాలకై మోకరించగానే అనౌచిత్యమనీ, అశ్లీలమనీ మాకునిందలు...పోనీ యిప్పుడు చూడు. యెంతసేపటి నించి పాదవొద్దని బతిమాలుకుంటున్నాను? ఆగావా? నన్నాక ర్షించి, నన్ను పాదాక్రాంతుణ్ణి చేసుకుని ఒక్క-మృదువైన తన్ను తన్నడానికే కదూ!

(అనూరాధ బుజంమీద చెయ్యేసి బుజ్జగించపోయినాడు. అనూ రాధ దూరంగా జరిగింది)

అనూరాధ

చూడు యీ చల్లనిగాలినించి స్పర్శనాసౌఖ్యాన్నెంతగా అనుభ విస్తున్నాయో ఆ కలవలు! నమ్మవు నాకుతెలుసు....చిన్నప్పుడు అమ్మ నాతలనాఘ్రాణించి చంపకంకూడా అంతపరిమళంగా వుండ దనేది, ఆమాట నమ్మగలవా పోనీ?

శశాంకుడు

(ఆశ్చర్యముతంగా) నాకేం తెలుసు?

అనూరాధ

(కోపంతో) అదంతా చాల్లే....(నిదానించి) ఆ కలవల ఆనందం, సంతోషరవం నాహృదయంలో ఇట్లా పలుకుతోందే.

శశాంకుడు

(అల్లరిగా) గాలికి సర్వమూ వూగుతాయి, ఒక్క కలవలనే ఏమిటి ?

అనూరాధ

(కోపంతో) అంధుడా గాలికే కదిలితే కలవరేకులన్నీ ఒక వేపే వూగాలిగాని, కొన్నియెదురూ, కొన్నివాలూ, కొన్ని పక్కలకూ ఊగుతాయా ! వీణ తంతులవలె, అనుకంపపడే తల్లి పెదవులవలె, చేతికింది పావురపు రెక్కలవలె...ఓహో ఎంతగా వూగుతుం దనుకున్నావు హృదయం ! ఆ పుష్పాల్లో ఆ తెలుపు మెరుపులో ఆనిర్మలత్వంలో ఎట్లాగో కలిసిపోవాలనిపిస్తుంది. ఆ ఇందీవర విశాలహృదయంలో ముఖాన్ని అద్దుకుని ఆమృదుశాంత సందేశాన్ని వినకలిగితే (ఆవేశంతో) చివరికి యీ గడ్డి పువ్వులు—వుదయం కొత్తనవ్వులతో పులకరింపులతో లేయెరుపు చాయలతో అప్పుడే నిద్రలేచిన వాయుపు అల్లరులతో తన అందాన్ని తనే చూసుకుని ఆనందపడుతున్నట్టుండి ఆ వుదయం. అమ్మ నన్ను వొదిలి పోయినదనే విచారభారం నా హృదయంలో, ఏడుస్తో గడ్డిలో పడుకుంటే ఒక చిన్న నీలపు పువ్వు నాచెంపకింద గిలగిలలాడి పిలిచింది నన్ను పిచ్చిమొహంతో. తలెత్తి అది నన్ను చూసేప్పటికి నా విచారమంతా మరిచిపోయినట్టయింది, లోకమంతా యీపూలే. తొంగిచూస్తాయి, నవ్వుతాయి, పిలుస్తాయి. దాగుడుమూత లాడ తాయి....నవ్వుతున్నావు....

మళ్ళీ నేనుమాత్రం తన కలలూ, ధ్యాసలూ, వెర్రి ఆలోచనలూ అన్నీ వినాలి.

శశాంకుడు

(నవ్వుతో) నీకాహ్లాదం కలిగించాలనే నేనట్లా అంటాను.

అనూరాధ

ఫో !

శశాంకుడు

(Serious గా) నమ్మవా ఈ ఆకాశమూ, కాంతివలెనే నిర్వ్యాజ కరుణతో యీశ్వరుడు ప్రసాదించిన వరాల్లోకల్లా అమూల్యమైనది నీ నవ్వు. అదే యీ వెలుతురికి మెరుగూ, పువ్వులకు మృదుత్వమూ, గాలికి శీతలత్వమూ....

అనూరాధ

చాల్లే వూరుకో.

శశాంకుడు

నమ్మవా ?

ఆమె ముఖాన్ని పట్టుకుని దగ్గరగా తీసుకున్నాడు. ఆమె మెల్లిగా తప్పించుకోవాలని చూస్తోంది)

అనూరాధ

ఎందుకు శశీ ? ఇట్లాంటిస్నేహం ఎంతో ఆనందంగాలేదూ ? ఎందుకు యింకా నన్ను అసంతృప్తితో బాధిస్తావు ?

శశాంకుడు

బాధ ! బాధిస్తున్నానా ?

అనూరాధ

కాదు, బాధించడమంటే.... నువ్వు బాధపడుతున్నావని.

శశాంకుడు

యింక ఎన్నటికీ నాస్నేహం నిన్ను బాధించదు.

(వెళ్లిపోతున్నాడు)

అనూరాధ

శశీ నామాట నీకు అర్థంకాలేదు. నువ్వుకూడా నామీద కోపగిస్తే—
(గద్గద దుఃఖంతో వొణుకుతో నుంచునివుంది.)

(బృహస్పతి వొచ్చాడు.)

బృహస్పతి

రాధా !

(దుఃఖం దాచేసి నమ్రతగా మార్చాలని ప్రయత్నిస్తోంది)
విచారమా ! ఎందుకు ? తల్లీ నిన్నర్థంచేసుకుని నీ మనసుతో బంధుత్వం కలుపుకునే తీరికే లేకపోయింది. దేహాలు ఒక్క చోటనే నివసిస్తాయి. కాని ఆత్మలు వేరే లోకాల సంచరిస్తాయి. నాతో చెప్పు. ఎందుకు హిమాలయసరోవరములవలె ఆకళ్ళెప్పుడూ మేఘాచ్ఛాదితములై వుంటాయి ?

అనూరాధ

శశీ....(ఆగింది)

బృహస్పతి

శశాంకుడు—ఏమిటి ? భయంలేదు. నే నర్థంచేసుకుంటాను.

అనూరాధ

శశి....వొద్దు. మీకర్థంకాదు.

బృహస్పతి

శశాంకుడు నిన్ను నిర్లక్ష్యంచేసి తార....
(తన మాటలకి ఆశ్చర్యపడి తనే వూరుకున్నాడు. అనూరాధ

ఆశ్చర్యంతో తలెత్తిచూస్తోంది.)
శశాంకుడా కారణం ?

(శశాంకుడు వొచ్చాడు. బృహస్పతి మొహంలోకి కోపంవొచ్చింది.)
శశీ !

(శశాంకుడు వొణికిపోయినాడు. ఆయన ముఖం చూడలేక తల వొంచుకుని కళ్లంబడి నీళ్లు పెట్టుకున్నాడు. బృహస్పతి దయతో శశాంకుణ్ణి కౌగిలించుకున్నాడు. వొదిలి ఒక నిమషం మాటలేకండ నుంచున్నారు. బృహస్పతి చాలా తీవ్రమైన ఆత్మపరీక్ష కను పరుస్తున్నాడు. నిశ్చయానికి వొచ్చి మాట్లాడుతున్నాడు.)

బృహస్పతి

నాహృదయంలో వ్యాధి అంకురించింది. నూతన సాధన అవసరం. యీ ఆశ్రమంలో ప్రస్తుతం నా సన్నిధి విషప్రాయమవుతుంది. నేను ఏకాంతసాధనకు వెడుతున్నాను,

(కొంచెం నడిచాడు.)

(తనలో) సంసారబంధం ఎంత తీవ్రమయింది ? పరీక్షాసమయం వొచ్చేప్పటికి జన్మమంతాచేసిన తపోసాధన, మనోశక్తి వ్యర్థ మైనాయి. సర్వప్రపంచాలనూ, మంత్రాలనూ, యోగాలనూ సాధించ గలం గాని, యీ మనోహంకారాన్ని, నా స్వంతమనే భావాన్ని జయించడం యీశ్వరుడి తరంకాదు. కాని నేను సాధించి తీరతాను.

(తిరిగి వొచ్చాడు.)

(పైకి) శశీ, నా ఆగ్రహాన్ని మొదటిసారి చూశావు. అదే చివర సారి. ఆగ్రహం దౌర్బల్యసూచకం. జయించికాని తిరిగిరాను. ఆగ్రహపడడ మెంతదుర్బలమో ఆగ్రహానికి భయపడడం అంత కన్న దుర్బలము. ఎవరి ఆగ్రహానికీ జంకకు, నా ఆగ్రహానికైనా సరే. (తనలో) మరణవేదనతో ఆత్మ నలిగి, తపించి, భస్మమైతే కాని దురభిమానపిశాచం వొదలదు. (పైకి) వెడుతున్నాను. నేను

వచ్చేవరకూ నిన్న పుపదేశంపొందిన ఆ్రతేక్షరినే నిశ్చలుడవై జపించు. దాని విశాలభావముపైన బుద్ధి కేంద్రీకరింపచేసి స్వాధీన పరుచుకో. ఫలితము నీకే అనుభవవేద్యము కాగలదు....వసిష్టుడు వస్తే మాట్లాడిపంపు.

(వెళ్లిపోయి నాడు. శశాంకుడు అదిరిపోయినుంచున్నాడు.)

అనూరాధ

గంభీరముఖంపైన గంభీర తరచ్ఛాయలు కమ్మాయి. నేత్రాలింకా ఎక్కువ అంతర్ముఖములైనాయి. ఏ అధ్యాత్మిక ప్రపంచాన్ని వెతుకు తున్నాయో! ఆ కళ్ల వంకచూస్తే ఎంత భయమని! "నా నిర్దేశాను సారముగా సాధనచేశావా శశీ" అనే గురువాక్కు వినేప్పటికల్లా రంభోర్వశీ శీలాన్వేషణంచేసే నీ సాహసంకూడా గిలగిలలాడు తుంది....ఎందుకో యీ ఏకాంతవాసం? ఆయన వీపు వెనక వ్యర్థ స్వప్న కల్పితోన్మత్తుడనీ, అహంభావ కర్కశుడని, దూషించే యీ రుషులు వీరైనంతవరకు యీ ఆశ్రమాన్ని వొదలి తిరుగుతారు ....ఆయన్ని యెదుర్కొన్నారా, పిల్లులవలె వొదిగి, దొంగ నమస్కారాలుచేసి వెర్రిచూపులతో ఆయన వాక్కుల నంగీకరించి నడుస్తారు.

(తారవొచ్చింది)

అమ్మా. అన్నగారు మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తారు.

తార

ఎక్కడికి వెళ్ళారు?

అనూరాధ

యిప్పుడేకదా వెళ్ళింది! మీకు తెలీదా?

శశాంకుడు

మీతో చెప్పనేలేదా?

తార

యెక్కడికి వెళ్ళారు ?

శశాంకుడు

సాధనకన్నారు.
(తార ఆలోచిస్తోంది. ముందు భయపడ్డముఖం క్రమంగా నిశ్చయంలోకి మారింది. నిశ్చయించుకోగానే ప్రేమతో శశాంకుడి వంక చూసింది. తరవాత విసుకుతో అనూరాధవంక చూసి అంటుంది.)

తార

(అనూరాధతో) ధేనువు అరుస్తోంది. వత్సాన్ని విడువు.
(అనూరాధ వెళ్లింది. మాట్లాకండా తార శశాంకుడూ ఎదురుగా నుంచున్నారు. యిద్దరిముఖాల్లోనూ అసహజమైన కలవరం కనపడుతోంది. తార ఏమిమాట్లాడాలో యెట్లా మొదలుపెట్టాలో తెలీక ఆలోచిస్తోంది. చీకటవుతోంది. దూడ అరుపూ గాలి చేసే నీళ్ల మీది గలగలా మాత్రమే వినపడుతున్నాయి.)
(నిదానంగా మధ్యమధ్య ఆగుతో) వింటున్నావా ఆ ధేనువు అరుపును ? విన్నప్పుడల్లా ఆ అరుపు నా జీవనపు శూన్యత్వాన్ని వ్యర్థత్వాన్ని తోపిస్తుంది నాకు. బ్రహ్మసభలో సర్వమునిపత్నులలో పతివ్రతలలో అగ్రస్థానాన్ని నే నంగీకరించి నప్పుడు, సర్వఋషి దేవగంధర్వాలంకృతా స్థానంలో నేను ప్రవేశించగానే, వివస్త్రలై నాట్యముచేసే మేనకాది అప్సరసలనించి అన్నినేత్రాల్ని నావైపు కాకర్షించి, చీరకొంగు వెనక యీడుస్తో నడిచి నా సౌందర్య ప్రతిభా లాభాన్ని అనుభవించినప్పుడు, గురువుగారు కల్పించగల అధ్యాత్మిక పక్షులపైన అశాంత విశాలత్వాన్ని, అనంతకాల గంభీరత్వాన్ని, అందుకో గలిగినప్పుడు, ఎప్పుడూ చల్లారని, నన్ను

విడవని శూన్యత్వంతో "వ్యర్థము వ్యర్థము" అనేభావంతో నిరంతర వ్యథాదహ్యమాన హృదయనై భంగపడతాను. శశి, సంపూర్ణంగా సర్వ నైతిక, గౌరవస్వార్థబంధనాలనూ త్యజించి, తెంచి, ప్రేమించండి, స్త్రీజీవితం అసంపూర్ణం అర్థవిహీనము. ఈనిరంతర ప్రమోద లీలాపరంపరలకి ఫలితమేమిటి? అంతమేమిటి?.... చూడు ఈ అగాధ జలాంధకార తరంగాలమీద తేలివొచ్చే నీలచ్ఛాయలు యీ శీతలవాయు సంచలనంలో కలిసితాకే యీ మృదుశాంత కీటకరవాలు యీనిశ్శబ్ద నిబిడప్రశాంతిలో పూగే జలజపత్రి సుగంధాలు, యీ సర్వమూ నిర్నిద్రనిశ్వాసరహిత నిరీక్షణావస్థలో నియమితాలై వేచివున్నాయి. ప్రేమ జంటూప్రళయా నిలయం కోసం.

అంకం 3

(శుక్రవారం. శుద్ధ చతుర్థశి, తెల్లారకట్ట నాలుగుగంటలు. ఆశ్రమాం దక్షిణదిక్కున సంపెంగపొదవెనక, చంద్రుడు అస్తమిస్తో పొడుగైన నల్లనినీడల్ని కలగచేస్తున్నాడు. గాలి మేలుకుంది. పారిజాత పువ్వుల పరిమళం. కోవెలకూస్తోంది. తార బుజాన్ని ఆనుకుని శశాంకుడు కళ్ళుమూసుకుని కూచుని వున్నాడు.)

తార

యేం రాత్రి యిది శశీ! వెయ్యేళ్ళు తపస్సుచేసి, దేవతల ఆశీర్వచనాలుపొంది తెచ్చుకొన్న శంకరుడితో, ప్రథమ సమాగమమైనా యిట్లా అనుభవించి ఉంటుందా పార్వతి!.........యేం రాత్రి, యేం రాత్రి! ఒక్కొక్క నిమిషాన్ని ఆపి, దీర్ఘంచేసి, యెంతవరకు వీలో అంతా, ఒక్క సహస్రాంశము వృథాకానీక అనుభవించాలనిపించింది. నభోంతరాళాన్ని కప్పిన మన పరస్పరవాంఛని తృణీకరించినదానివలె, నిర్లక్ష్యంగా తిరిగిపొయ్యే రాశిచక్రాన్నెట్లా ఆపగలననే నిరాశ నన్ను వేధించింది. మాట్లాడితే తలయెత్తితే, యింకో ఆలోచనరానిస్తే, వూపిరి పీలిస్తే పాపమనుకున్నాను.... అడ్డపడే మన గాఢహృదయానుభావాల కందక నవ్వుతో రెక్కలు కట్టుకుని పారిపోతున్నాయి యీ నిమిషాలు. ఆనందమింత అశ్వరమా! ఎంత ఉన్నతమైనదీ, మధురమైనదీ, తీవ్రమైనదీ, యింతే! యిట్లా జారిపోవలసిందేనా, కొంచమైనా మిగలక! మన ప్రేమ మకరందాన్ని మోసుకుంటో బరువెక్కి పోలేక పోలేక వెనుతిరిగి చూస్తో పొయ్యేగడియలు తిరిగిరావు కదా, యెన్నిపుణ్యాలుచేసినా, యెన్ని కన్నీళ్లుకార్చినా, యెంత తపోసాధనచేసినా? .. ....ఇందాక ఆ నిమిషం జ్ఞాపకంతెచ్చుకో.........దేన్నో పాపం నక్కగాపును

పట్టుకుంది, ఆగడ్డివెనక. మిణుగురుపురుగు నీ జుట్టులోనించి యిట్లా ఎగిరిపోయింది. నాకోసం చూస్తో సన్నగా నాజూకుగా, యీ తెల్లని ఆకాశంకింద మెరుపు మల్లే వెలుగుతో పడుకున్నావు. కొమ్మలకింది నించి, తలవొంచి, వున్నావో లేదో అని నిన్నుచూసి, నిన్ను, నా మల్లెపువ్వుని, నిప్పువంటి నాకోర్కెతో, మండే నా హృదయజ్యోతి మీద మాడ్చేస్తానేమోనని భయమేసింది. కాని నువ్వా నలిగేవాడివి. ఆ చాతుర్యమూ, కళా, చిన్నిచిన్ని మోహనచర్యలూ, యెక్కడ నేర్చుకున్నావు అప్పుడే శశీ? క్షణక్షణమూ నా కళ్ళముందు, నా వొళ్ళో యెదిగిన నీకు యీసంగతు లెవరు బోధించగలినారు; ఎందుకు పైగా సిగ్గు!.........ఇంకా, యింకా యెట్లా మండించేస్తోందని నీమీది వాంఛ!.....యెప్పుడో నిన్ను వూపిరాడకండా, నలిపి నావొళ్లు తెలీక చంపేస్తానేమోనని భయంవేస్తోంది....నిరుపమానమైన నీ సౌందర్యం తప్ప యీ హృదయదుర్గాన్ని యింకేదన్నా వశపరుచుకోగలుగునా?

నన్ను గానక, నన్నుకోరి, దగ్గిరికి వొచ్చేవిధం తెలీక, ప్రియుడిపై వొస్తే, పాతివ్రత్యాంధనై, తిరస్కరిస్తానని భయపడి, దొంగవలె, వామనమూర్తివై, నా వొళ్ళోచేరి, యెదిగి, సర్వమూ యిట్లా ఆక్రమించుకున్నావా?

శశాంకుడు

ఇట్లా పడుకోనీండి. చల్లగా గాలివీస్తోంది. తనుకూడా యీ ఆనందాన్నిపంచుకోడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్టు. రాత్రంతా లావణ్యసముద్రంలో యీది, తెల్లని, మెత్తని, యిసుకమీద నిద్రలో మునిగిపోతున్నట్టుగావుంది....మీచూపు నాచెంపలమీద కాలుతోంది. ఇంకా ఏం హోమంచెయ్యాలి ఈ మహాజ్యోతిలో?.........అబ్బా! యీ సౌందర్యం! వేళ్ళక్రింద యిమిడినట్టే యిమిడి పెదిమలకింద

కరిగినట్టే కరిగి, తప్పించుకొని, అక్కడే మళ్ళీ ఆకర్షిస్తో కనపడి, నా అసహాయత్వాన్ని, నిరాశని, వ్యధనిచూసి వెక్కిరించినట్టు నవ్వుతోంది. ఎట్లా ? ఏంచెయ్యను ? (నిరాశపడ్డట్టు -గాడు.) చూడండి. మనం చిక్కనైన వెన్నెల్ని పీలుస్తున్నట్టుగా వుంది. మన కంఠరవాలు ఆ చీకట్లో నిద్రపోతున్న నిశ్శబ్దాల్ని మేల్కొలుపుతున్నాయి. మీరూ, నేనూ, తప్ప, తక్కినప్రపంచం యీవెన్నెలలో కరిగిమాయమైనట్టుంది.

(ఆగి ఆవేశంతో) శరీరంకాదిది. సౌందర్యం కాదిది. సృష్టికర్త సహస్రయుగాలు తపస్సుచేసి, కల్పించుకున్న లావణ్యస్వప్నాల ఫలమిది. అది రాక్షసుడి తపోభంగానికై దేవతలు కావించిన మహాకర్షణ. గత ప్రళయనాశనంలో లీనంచేయ చేతులురాక ఏకాదశ రుద్రులు వొదిలిన విద్యుద్దీప్తి యిది.........

తార

యింకేం నిద్ర! లే, చూడు. వెన్నెల తెలుపులో పుదయారుణ కాంతి కలిసిపోతోంది. పారిజాతం తెల్లగాపూసి మధుపాలను పిలుస్తోంది దగ్గిరకి.

(శిష్యుల వేదగానం వినపడుతోంది. శశాంకుడు కళ్లుతెరచి లేచి కూచున్నాడు. మోహంనించి భయంలోకి మారింది అతని మొహం. నాలుగు నిమిషాలయింది.)

శశాంకుడు

కొత్తరోజు. ఏంచెయ్యను యీ లోకంలో ? ఈకాంతి నా కళ్ళమీద పడకుండా మీ నీలకుంతలాలని కప్పి నిరంతరాంధకారం కల్పించ లేరూ? రాత్రి....ఎవరూలేనట్టేవుంది....నేను వెళ్ళవొద్దూ!....అదిగో ధవళజ్యోతి తూర్పున. ఇంకా స్నానం కాలేదు. స్వర్ణ.తల్లి స్వర్ణ నదిలో....నా శరీరాన్ని....యీగంధం....దీన్ని కడగనా....యేమి?

తార

శశీ నువ్వు....

శశాంకుడు

కొంచం వుండండి. యింకా వేదపాఠం వల్లించాలి. వెడతాను.
(లేవబోయి కూలబడ్డాడు.)

తార

నాయనా శశీ యిట్లాపడుకో.

శశాంకుడు

యింకానా! వుష పవిత్రశ్వేతాంబరధర పరమపావని....సంధ్యా సమయమయింది. నేను వెళ్ళాలి. చూడండి! కృత్తిక కనపట్టం లేదు....యెక్కడికి వెళ్ళను లేచి?

తార

శశీ! యేమిటిది? నీకేం భయం? ఆశ్రమంలోకి రా. పడుకుందువుగాని.

శశాంకుడు

ఆకాశపు నలుపును కడిగిన యీ శుభవుదయతేజస్సు నా మాలిన్యాన్ని కడుగుతుందా?

తార

యెందుకట్లా కుంగిపోతావు? సర్వసుఖాలూ నశించిన వానివలె? ఏదో దుస్వప్నంలో బాధపడుతున్నావు. కళ్ళు నులుముకుని—చిన్నప్పుడు గుప్పెట్లతో నిద్ర లేవగానే కళ్లు తుడుచుకునేవాడివే—అట్లా ఒక్కసారి కళ్లు తెరిచి నన్నూ, యీ లోకాన్నీ చూడు. ఈ మహానందంలో మన ప్రణయ మాధుర్యంలో ప్రపంచం వెలుగుతోంది. యీ వుదయం సూర్యుడికి కొత్తకాంతి కలిగినట్లు కనపట్టంలేదూ? మబ్బుల్లోంచి వొచ్చే యీ శుభతేజస్సులో నీ మొహం యెట్లా

ఆకర్షకంగా వుందని!....సాఫల్యం కాలేదూ నీజీవితం నాప్రేమలో? మండే కోర్కెతో భస్మమైపోలేదూ నీ సందేహాలు?....నవ్వు నేననే గానంతో సృష్టిపుయ్యాల లూగుతోంది. కాలమానంద నృత్యం మొదలుపెట్టింది. బ్రతుకు నూతనోత్సాహంతో అనుభవంతో నిండిపోయింది. ఈనాటినుంచి నాపాదాలు భూమిని తాకినప్పుడల్లా దివ్య వీణారవాలు ధ్వనిస్తాయి. నాచెరుగు గాలిలో చెదిరినప్పుడల్లా నూత్న పల్లవసూన వితానాలు వికసిస్తాయి. నాకళ్ళలోంచి ఉద్భవించే ఆనందప్రవాహాలు యీ లోకంలోని జడత్వాన్ని దారిద్రాన్ని కడిగి నూతనజీవాన్ని ప్రతిష్టిస్తాయి....శశీ నన్ను నమ్ము నీ కేమి భయం వొద్దు. నా జుట్టుని కప్పి, నా హృదయంలో దాచి, నిన్ను రక్షించు కుంటాను. తార శక్తిహీనురాలైన సామాన్య స్త్రీ అని తలచకు. ఎంతకాలమైన నిన్నూ నన్నూ ఏ జగదీశులూ, పరమేశులూ వేరు పరచ లేరు. నా జీవనోద్రేకాన్ని ప్రణయ పాత్రలో పోసి నీకు నిరంతరమూ మోహతృష్ణాపరిశాంతిని కలిగిస్తాను. నా నేత్ర తీక్ష్ణ దృష్టులతో రేపిన తీవ్రదుర్భర ప్రణయానిలాన్ని నా మృదుశీతల స్నిగ్ధవక్షంమీద చల్లారుస్తాను....నా చిన్నశశీ, పిచ్చిశశీ! నీ అసహాయత్వం చూచి నా మాతృహృదయం కరిగి నీమీద వాలుతోంది.

శశాంకుడు

ఆ కాంతి చూడండి. యెర్రగా....గురువుగారికి కష్టం కలిగి కోపస్ఫూర్తి కళ్ళలోంచి వెదజిమ్ముతారని భయపడే సమయంలో అట్లానే ఆ నల్లమబ్బు వెనకనుంచి ఆకాశాన్నంతా పావనంచేస్తో వొచ్చే ఆ భగీరథీ ప్రవాహతుల్యమైన ఆ నిర్మలశ్వేత కాంతివలె కనుబొమ్మల కిందినించి, శిష్యహృదయ తమోభంజకమైన దయా కాంతులు కనపడతాయే! అట్లా వుందికదూ? శశీ అని దయతో పిలిచి——

తార

నన్ను తారా! గట్టిగా, యింకాదగ్గిరగా అన్న నీ దీనమైన కొత్త అరుపు విని పర్వతాలు, వృక్షాలు, గాలి చప్పుడుకాకుండా చూశాయి. ఘన ఆవేశాలలో వేడి నిశ్వాసాలతో మండుతున్న ఆ నిశ్శబ్దం ఆనిమిషంలో బద్దలై సహస్రకంఠాలతో చుక్కనించి చుక్కకి, దిక్కునించి దిక్కుకి ప్రతిధ్వనించింది. దిక్పాలకులు, రతీదేవి, అరుంధతి "ఓహో తారా" అన్నారు.

శశాంకుడు

శిష్యుడు గురుపత్నిని 'తారా' అన్నసాహసపు రవాన్ని విని ప్రపంచమే భీతితో ఆగింది. ఎంత వికృతము. అధర్మము అని విభ్రాంతులై విమానాల్ని ఆపారు గంధర్వులు. సిగ్గుతో ఆకాశం కళ్లు మూసుకుంది.

తార

అట్లా తోసెయ్యకు. అల్లరిపిల్లవాడివలె యెందుకు మూర్ఖంగా చూస్తో, చూస్తో, తన్నేస్తావు నిరంతర నిత్యమోహ జీవనాన్ని కల్పించే అమృతకలశాన్ని!....నా చెయ్యిజాస్తినా ఆ సూర్యుడు రథాన్ని నిలిపి, దిగివొస్తాడు నాకోసం.

శశాంకుడు

మీ చూపుల అగ్నిలో మీచేతుల తాపంతో కందిపోతున్నాను. వొద్దు. నన్ను వెళ్ళనీండి.

(తార చివాలునలేచి రోషంతో శశాంకుడివంక చూస్తో వెళ్ళిపోయింది. శశాంకుడు ఒక్కనిమిషం కూచుని ఉన్నాడు. లోపలినించి అనూరాధ ప్రాతఃకాలగీతం వినపడుతోంది. స్నానంచేసి

తడిగా వేళ్ళాడుతున్న జుట్టుతో, నుదుటిమీదనుంచి తలమీద పెట్టుకున్న కొత్త చామంతి, సూర్యకాంత చంపకపుష్పాలతో, తెల్లని బట్టలతో అనూరాధ పాడుతో వొచ్చింది.)

శశాంకుడు

నన్ను పావనాత్మణ్ణి చెయ్యవొచ్చిన సావిత్రీదేవివా?

అనూరాధ

ఇక్కడున్నావేం? స్నానమన్నాకాలేదే!

శశాంకుడు

అనూ! నువ్వు ఎవరో కిన్నెరకన్నెవి. యిప్పుడే స్వప్నలో ఉద్భవించి లోకాన్ని నీమధురగీతాలతో పుణ్యకార్యాలకి పురిగొల్ప నడిచివొచ్చావు కదూ? యిక్కడవున్న పువ్వులన్నీ తెచ్చి నీకు పూజ చెయ్యాలనిపిస్తోంది.

అనూరాధ

ఏమిటి శశీ యిట్లా అయినావు?........నే నేంచెయ్యను నీకు సూత్సాహం యివ్వడానికి?

శశాంకుడు

పూజించనీ, నీకళ్ళలోకిచూస్తేనే నాకింత బాధగావుందే....నేనింక వుండను, అనూ. వెళ్ళిపోతున్నాను, యీ ఆశ్రమాన్ని, నా లేడిని, నిన్ను అందరినీ వొదిలి వెళ్ళిపోతున్నాను.

అనూరాధ

వెళ్ళిపోతావూ? వెళ్ళిపోవడమేమిటి? నీకీ అవస్థ ఏమిటో ఎందుకు పట్టిందో నాకర్థం కావటంలేదు. నీకళ్ళల్లోమందే నల్లనిభీతికి కారణం తెలీటంలేదు. చెప్పవూ? నావల్లనే! నా పాటలు విన్ను కలవరపెట్టి నీచేత యిష్టంలేనిపనులు చేయించాయా? యింకెప్పుడూ

పాడను. నా చనువూ, స్నేహమూ నిన్ను పక్కతోవల కీడ్చాయా? దూరంగా నుంచునే నిన్ను చూసి సంతోషిస్తాను. నాకన్నీళ్ళూ, రోషమూ, నీస్వేచ్ఛ నాటకంపరచి కాళ్లకు బంధాలు కల్పించాయా? చిరునవ్వులతోటే నిన్ను సమీపిస్తాను. పాతాల అక్షరాలతో అలిసిన నీకళ్లు నిద్రతోనిండి మూతలుపడేప్పుడు మాత్రం నీకొక్కసారి కనపడి "నా అవసరముందా ?" అని అడిగి వెళ్లిపోతాను.

శశాంకుడు

ఏం చెప్పను ? నీకర్థంకాదు, నారాధవి, అప్తురాలివి, నీకైనాసరే.

అనూరాధ

భయంలేదు. అర్థంచేసుకోగలను.

శశాంకుడు

(మొహంతిప్పేసి) యీనీ పవిత్రదృష్టులముందు నామలిన చరిత్రను యెట్లావిప్పను ? నేనిక్కడ నిలవలేను. వెడుతున్నాను.

అనూరాధ

ఈ ఎర్రని యెడతెగని మైదానంమీద ఎండ యెట్లామెరుస్తోందో! దాహంపడ్డ లేడివలె, గాయంపడ్డ డేగవలె, ఎగిరిపోతావా వేగంగా? వెళ్ళేవాడివి యిక్కడివాళ్లను యెందుకు ప్రేమబంధనాలతో కట్టుకున్నావు ? ఆ రోజులు జ్ఞాపకం తెచ్చుకో, మధ్యాన్నమయింది. యెండుటాకులతో చెట్లకింద బంతులాడుతున్నాడు వాయువు, నీడన్నికూడా మాడుస్తోంది తీక్షజ్యోతి, నీ అల్లరిచేతికికూడా భయపడలేని స్తితిలో గోరువంకలు నోళ్లు తెరుచుకుని ఆశ్రమాన్నాశ్రయించాయి. నువ్వు ఆవలిస్తో పుస్తకం ముందుపెట్టుకుని అమ్మగారు భోజనానికి యెప్పుడు పిలుస్తుందా అని తొంగి తొంగిచూస్తో కూచున్నావు!. నా అడుగుల చప్పుడు విని తిరిగిచూచి నీలాలవంటి

కళ్ళతో విరోధంగా యెందుకొచ్చావు అన్నావు, ఆశ్రమమంతా నీసొమ్మైనట్లు ? (శశాంకుడు కొంచంగా నవ్వుతున్నాడు) తరవాత మూడురోజుల్లో ఏనిమషానచూసినా రాధే కావలసి వొచ్చింది. రాధ కనపడకపోతే పాఠాలు సాగవు. రాధ లేకపోతే జీవితం జీవితంలాగుండదు. రాధనవ్వు వినపడకపోతే ఆటలమీద బుద్ధి పోదు. యింత సుందరానుభవమూ ఒక్క నిమషంలో నశిస్తుందా ? నువ్వు వొదిలించుకుపోవాలనుకున్నా సరే....యిట్లా క్రూరంగా స్నేహలత తెంపేసుకు పొయ్యేవాడివి, అనుని, నీకళ్ళలో యెందుకు కలిపేసుకున్నావు?....నన్ను చూడకముందే నా ఆడుగుల చప్పుడు విని నీహృదయస్పందనానికి తాళమేస్తో, సగందూరంలోనే వొంపుతిరిగి నన్ను కలుసుకోవొచ్చేవి నీ అల్లరిచూపులు; నాకు తెలీదూ?....నువ్వు వెళ్లిపోతే నేనేం చెయ్యనిక్కడ ? నేనెట్లా జీవించను ? వెళ్లనీను, యిట్లా చెయ్యిపట్టుకుంటే యెట్లా వెడతావో వెళ్లు. నిన్ను తాళ్ళతో కట్టేస్తే తెంపుకు వెళ్ళగలవు. పాటలతో కట్టేస్తే వెళ్ళ గలవా ? గదిలో తాళం వేస్తే దూకి పోతావు. హృదయంలో తాళంవేస్తే !

శశాంకుడు

ఎందుకు అనూ, నా మీద నీకు యింత దయ ?....యెంత తెల్లగా నిర్మలంగా, చల్లగా, సన్నగా తీగెవలె పూగుతో అల్లుకుంటో, పెనవేసుకుంటో, యెంతమధురంగా వున్నావో, యెట్లా మరచి పోయినాను నిన్ను ?

అనూరాధ

వెళ్లడం మరచిపోయినావా మరి ?

శశాంకుడు

యెట్లా మరిచిపోను? మరిచిపోగలిగితే ఇంకేం! నిన్ను చూసిన కొద్దీ నా కళంకం వ్యక్తమవుతోంది, సూర్యకాంతి పడ్డకొద్దీ ఛాయలు చిక్కనైనట్లు. నిర్మలమూర్తివి నువ్వు. నన్ను తాకకు, నీ హృదయ విశ్వాసాన్ని కఠినంగా మోసంచేశాను. నీ కళ్లచూపు భరించలేను అనూ! నన్ను మరచిపో. నీ చిన్న నిర్మల దరహాస చంద్రికారేఖ కొక్కదానికి అర్హుణ్ణయ్యేందుకు—

అనూరాధ

షోడశ కళాపరిపూర్ణుడవు ఈ క్షుద్రస్మేరరేఖ ఎందుకోయి?

శశాంకుడు

అనూ, నే నీ దయను సహించలేను, జాలిపడి నన్ను కృపణున్నిగా తలచి పవిత్రమైన నీ మనోక్షేత్రంలో ఒక్కమూల యీ నిర్భాగ్యుడికి స్థానముంచి ధన్యుణ్ణిచెయ్యి.

అనూరాధ

(శశాంకుడి చెయ్యి పట్టుకుని) శశీ వెళ్లకు. గాయపడ్డ నీ హృదయానికి పరిశాంతిని కలిగించనియ్యి నన్ను. బాధపడే సమయాల్లో శీతలమృదు సంస్పర్శచేత నూతన విశ్వాసాన్ని కల్పించలేని స్నేహమేపాటిది శశీ....

(అనూరాధ మాట్లాడుతో ఉండగానే వినని వాడివలె శశాంకుడు వెడుతున్నాడు.)

వినవా?....సరేలే.

(శశాంకుడు వెళ్లాడు, అనూరాధ కంటోంచి ఒక్క నీటిచుక్క జారింది.)

అంకం ౬

(శనివారం. శుద్ధపౌర్ణమి. సాయంత్రం ఏడుగంటలు.
పగలంతా వానకురిసింది. అప్పుడప్పుడు పరిగెత్తే మబ్బులనించి వురుములు వినపడుతున్నాయి. యీదురుగాలి కొడుతోంది. మబ్బు సందుల్లోంచి చంద్రుడు కనపడుతున్నాడు అప్పుడప్పుడు. వుండుండి చినుకులు పడుతున్నాయి.

మూడో రంగస్థలం. తార మామిడినీడకి యివతలగా వెలుగులో నిరీక్షణ దృష్టితో నుంచునివుంది. బృహస్పతి దూర ప్రయాణాన్నించివలె వెనకనించివొచ్చాడు. ఆయన్ని తిరిగిచూసి తార కొంచం కలవరపడ్డది.)

బృహస్పతి

(దయతో) నాతో అంత తీవ్రమైన అవసరమేమికలిగింది? నా సహాయం కొరకైన నీవాంఛాగాఢత్వం నా యోగనిద్రను కలవరపరిచింది.

తార

(తత్తరపాటుతో) అవసరమా?....అవును....మీకు తెలీగానే.... నాకొరకై....యింతదూరం....వెంటనే....తపోభంగమైనా........ వొచ్చేశారా?....నాకోసం!....

బృహస్పతి

తారా! ఎందుకు సందేహిస్తావు నా ప్రేమను? అవసరమేమిటి చెప్పు?

తార

(సిగ్గుతో, భయంతో) నా పిలుపును గుర్తించిన మీ యోగదృష్టి నా అవసరాన్ని అర్థం చేసుకోలేదా...నూతనానుభవగ్రస్తనూ, సంశయాకులచిత్తనూ నన్నొంటివిడిచి....

బృహస్పతి

సంశయాకులచిత్తుడనూ, దుర్బలుడనూ, స్వార్థ దురభిమాన పీడితుడనూ కావడంవాతనే, నిన్ను వొదిలి....ఈ నూతన సంసార పరీక్షలో నా సర్వనిగ్రహ శక్తులూ నశించినట్టు తోచి .... నాకోసంకాదు........నీవు యీ దారుణ అనురాగసమస్యలో నలిగి, దుర్బలవై, నా సహాయంకొరకు చేతులు జాచినప్పుడు, నేనూ, వ్యర్థుడనూ, శూన్యుడనూ, కాపీన, యీర్ష్య, ఆగ్రహ పిశాచగ్రస్తుడనై, న్యాయ, ధర్మ, ఉదార, శాంత, ఆదర్శవిదూరుడనై, అక్రమంగా నీ నీతిపాలనాధికారాన్నిపూని ఇద్దరి జీవితాలను యెక్కడ భగ్నంచేస్తానో అని భయపడి, నూతన తపోశక్తికై వెళ్ళిపోయినాను. (తార తలమీద చెయ్యివేసి) తారా, నా తారా! ఎంత నలిగిపోయినావమ్మా! నన్ను సంశయిస్తావా ?

తార

శశాంకుడు ఆశ్రమాన్నించి వెళ్ళిపోయినాడు. అతన్ని మీరు నా కనుగ్రహించాలి.

బృహస్పతి

నేనా!

తార

ఆర్యా! మీ హృదయం చీలుస్తున్నానా?....శశాంకుడు మీభయంతో వెళ్లాడు. మీరువెళ్లి అభయమిచ్చి పిలిస్తేనేకాని రాడు.

బృహస్పతి

నా భయమా ?

తార

మీ కారుణ్య భీతి.

బృహస్పతి

(ఆలోచించి) తారా, నువ్వతనిదగ్గిరికి వెళ్లరాదా ?

తార

(దుఃఖంతో) మీరు....మీరుకూడా....సామాన్య మానవులవలె.... అపరాధం తోచగానే....భార్యను పొమ్మంటారా ?....కాదు మీరన లేదు ఆ మాట....మీరు....మీరూ అంతే ?....పొమ్మన్నారా నన్ను. (ఆగి) తమర్ని న్యూనతచేస్తానని, తమ ఆత్మగౌరవం నొప్పిస్తాననీ, నే ననుకోలేదు. మీ కన్న ఆప్తులులేరని, మీ కన్న గౌరవ ప్రధానులెవరూ కారని, అంతరాంతర నిగూఢ దౌర్బల్యాన్ని అర్థంచేసుకుని, సానుభూతిని చూపగల జ్ఞానులు, ఉదారులు మీరని....

బృహస్పతి

(బాధతో) తారా! నీప్రవర్తన నా యెడల అపరాధంకాదన లేదూ? ఇది నీ గృహము.

తార

కాని, ఈ ఆశ్రమంలో, మీలో, మీ భక్తిలో లీనమైన నాకు ప్రపంచంలో యింక వేరేచోట స్థానమెక్కడిది ?

బృహస్పతి

ఆత్మపరీక్ష అవసరం.

తార

యింతకన్న సాధ్యంకాదు.

బృహస్పతి

నువ్వతని దగ్గిరికి వెళ్లు. ఏ నాటికైనా సరే యీ గృహమూ, నా హృదయమూ నీ ఆగమనంకోసం వేచివుంటాయి.

తార

కాని....కాని....అతని దగ్గిరికా ? ఇక్కడ్ణించి? మిమ్మల్ని వొదిలి ....లోకపుమూర్ఖత్వాన్ని భరించగలనా ?

బృహస్పతి

ధర్మమూ, న్యాయమూ, లోక పరిహాసానికి జంకవు. (తారసిగ్గుతో మాట్లాడదు) నీ స్వభావంలో సహజంగావున్న మృదుత్వాన్నీ గంభీరత్వాన్నీ లోకంయెడల భీరుత్వంతో నాశనం చేసుకుంటా వేమో అని భయపడుతున్నాను. ఇన్నాళ్లు నా సహధర్మచారిణివై— అదుగో నా అహంభావం—క్షమించు (ఆలోచనగా) కాని, తారా! నీ భీరుత్వానికి చౌర్యం జతచేసి, నన్ను తెరగా, నీతివస్త్రం కప్పి నుంచో వుంటున్నావు తెలుసునా ?

తార

(కళ్లు కిందికి వాల్చి, నెమ్మదిగా, దృఢంగా) ప్రేమకోసం నే నా త్యాగం చేస్తాను. మీ కష్టమూ, బాధా నాకర్థమౌతున్నాయి. కాని ఆ తీవ్రత్యాగం చెయ్యగల మహర్షే వుంటే ఆ పవిత్ర పాద ధూళిని....

బృహస్పతి

వొద్దు తారా ! నువ్వుచెప్పిందే ధర్మం. ప్రేమకోరిన త్యాగానికి జంకేవాడు ప్రేమ కనర్హుడు.

తార

ఈ కృతజ్ఞత నెట్లా భరించను ?

బృహస్పతి

ధర్మాన్ని నిర్వర్తింపకుంటున్నాను....నా అంతరాత్మ మాత్రం నీప్రవర్తనతో సానుభూతిని చూపాలనే ప్రయత్నానికి ఎదురు తిరుగుతోంది. ప్రజల తుచ్ఛ అభిప్రాయాల్ని లక్ష్యపెట్టేనడల సత్య చోదితంకాదు....ఏం చేసినా తారా, శాంతినించి విముఖపుకావొద్దు. హృదయపరీక్షతేల్చే పర్యవసానాన్ని విశ్వసించి, అంగీకరించి, అనుష్టించే ధైర్యాన్ని విడనాడకు. భయపడకు. లోకానికిగాని, పాపానికిగాని, నరకానికిగాని, నాకుగాని, ధీరస్వాంతులకు యెంత అధోగతియందైనా రక్షణహస్తము దూరమందుండదు. సాహస పంతులముందు విధిసహితం జంకుతుంది. నేను వెళ్లి శశాంకుణ్ణి తీసుకు వస్తాను.

(వెడుతున్నాడు. తార ఆలోచించి చప్పున ఆయన్ని వెనక్కి పిలవబోయి, ఆగి, వెళ్ళిపోయింది. గాలి వీచినప్పుడల్లా చెట్లమీద నించి నీళ్లు రాలుతున్నాయి. వెన్నెలవొచ్చింది. ఎర్రని నేలమీద అక్కడక్కడ పల్లాల్లోచేరువున్న నీళ్లలో వెన్నెలపడుతోంది. వుండుండి చెట్లు వూగుతున్నాయి. అనూరాధ పాడుతో విహారంగా వొచ్చింది. మొక్కల్నిచూసి పాటనాపి వాటిని తానుతో మాట్లాడుతోంది. అప్పుడప్పుడు మాట్లాడడం ఆపి, ఆలోచనలో పడి మళ్ళీ పాడుతోంది.)

అనూరాధ

మధ్యాన్నమెందుకు మాట్లాడకుండా పడుకున్నావు జాజీ. అంత నాజూకా మరీ ! ఆ కాస్త ఎండకే ! శశి చూడు ఎంత ఎండలో వెళ్లిపోయినాడో !

(ఆలోచనలో పడ్డది)
నగలన్నీ తీసేసి స్నానానికి వెళ్ళబోయ్యేదానివలె నుంచున్నావు.
కదలవేం! చూడు. వాయు వెట్లా నిరాశపొంది నిన్నువొదిలి వెళ్ళి
పోతున్నాడో ఆ కౌముది దగ్గిరికి! నా మీదనే యీ కోపమంతా!
ఎందుకు? పొద్దున్నేవచ్చి నీ శోభ చూడలేదనా? పొద్దున్న శశి
వెళ్ళిపోయినాడు మరి!
(ఎక్కువ దిగులుపడుతో మాట్లాడుతోంది.)
మళ్లీ మళ్లీ శశి లేడని జ్ఞాపకమొచ్చి బాధపెడుతోంది మనసు
(విచారమెక్కువవై వెన్నెలవేపుతిరిగి పాడుతోంది)
ఏం చెయ్యను? నిద్రైనారాదు. ఒక్కొక్కటే ఈ పిచ్చిమొక్కలు నిద్ర
పోతున్నాయి. నన్నూ నాదుఃఖాన్నీ ఈవెన్నెలకి వొంటరిగా వొదిలి.
(మళ్లీ వెన్నెల్లో పాడుతో నుంచుంది. విచారభారం ఎక్కు
వయింది. చప్పున తెల్లగా పిచ్చిగాపూసిన కామిని పొదని
కావిలించుకుని మొహం ఆ పూలలో అద్దుకుంటో మాట్లాడు
తోంది)
కామినీ! కామినీ! శశి వెళ్ళిపోయినాడు. నాకేం తోస్తుంది!
నీకు తెలుసునా వెళిపోయినాడని? యిట్లానే వెళ్లాడు. నిద్రతో
అలసటతో మూతలుపడే కళ్ళతో; సిగ్గుతో, భయంతో, వేళ్లాడే
ముఖంతో; తామరకాడవలె వొడిలిపోయిన శరీరంతో; మీవంక
నన్నా కన్నెత్తి చూడక వెళ్లాడు....యింక నేనేంచెయ్యను? నాకేం
తోస్తుంది? పొద్దున్నే గోరింట "శశే నాకు నీళ్లుపొయ్యాలంటే"
నేనేంచెప్పను? శశి నవ్వు వినపడకండా మీరందరూ బతుకుతారా?
మీ ఆకుల్లోంచి కలకలమని పరుగులెత్తే ఆ నవ్వు: యీ ఆశ్రమం
శవంలాగు వేళ్ళాడుతోందే! యీ వెన్నెల శవంమీది వస్త్రంలాగు
పరుచుకుందే!....నువ్వూ నిద్రపోతున్నావా? లేదు. యింకా దగ్గిరిగా

కావిలించుకో! ఎందుకు కామినీ నామీద యింతదయ?.... ఉహూ నేనేమీ అనలేదు, అతన్ని! కాని అతను లాలించవొస్తే దూరా నుంచాను.... తప్పా! చూడు నీకొక్కటే పుష్పమనుకో జీవనాని కంతా! దాన్నికోసి వాసనచూసి, నలిపి, నీముఖాన్నే పారేసిపో తాడనిపిస్తే నీ కెట్లా ఉంటుంది? కామినీ నన్ను వొదలకు. ఏమైనా నువ్వు నన్ను ప్రేమిస్తావు కదూ?

(కామినిని వొడిలి పాడుతో నుంచుంది.)

—•—

అంకం ౭

(ఆదివారం బహుళపాడ్యమి, మధ్యాన్నం మూడుగంటలు. ఆశ్రమం ముందు అరుగుమీద విశ్వామిత్రుడు కూచునివున్నాడు. దేవేంద్రుడు కిందనుంచుని మాట్లాడుతున్నాడు.)

విశ్వామిత్రుడు

ఇప్పుడీ బృహస్పతి యెందుకు పెళ్ళినట్టు ?

దేవేంద్రుడు

వెళ్ళడమెందుకో ? ఆ శశాంకుడి కోసం ? ఒక్క శాపంతో ? తీరి పొయ్యే దానికి ! ఆఖరికి యీయన సంసారంలో కూడా....

విశ్వామిత్రుడు

ఆశ్చర్యమేముంది ? ఇంతటి సాత్వికుడెప్పుడైనాడో అప్పుడే అనుకున్నాం. ఈ ఋషులు పెళ్ళిచేసుకోవడమంత తెలివితక్కువ యింకేమీలేదు ?

దేవేంద్రుడు

ఏమి ?

విశ్వామిత్రుడు

భార్యనిష్టజాగ్రత్త పరుచుకునే శ్రద్ధవుండదు. తమరు చెప్పే వేదాంతం భక్తిగా వింటున్నట్టు నటించేవాళ్ళల్లా మంచివాళ్లు అని నమ్మి యింట్లో చేరుస్తారు. ఐనా ఋషుల ఆధిక్యత తెలుసుకో గలిగిన సంస్కారమున్న భార్యలే లేరు.

(గౌతముడు వొచ్చాడు.)

నువ్వొ వొచ్చావా ?

(దేవేంద్రుడితో) చూశావా, యెట్లా బైటికి వొస్తాయో యీ

సంగతులు. తనకి తప్ప యెవరికీ తెలీ దనుకుంటో ఉంటాడీ బృహస్పతి, అతనికంటే లోకానికే ఎక్కువ తెలుసును, యిప్పుడు.

గౌతముడు

పూర్వం యిట్లాంటి అవస్థే నాకు కలిగినప్పుడు తన శిష్యుణ్ణి రక్షించాలని చాలా ప్రయత్నించాడు యీ బృహస్పతి. కాని నా దగ్గిరసాగలేదు. తను ఆనాడు నాకు బోధించిన క్షమా, ఔదార్యమూ, యిప్పుడీ శిష్యుడి విషయమై యేమాత్రం చూపుతాడో చూడాలి. వూరికే అడ్డప్రశ్నలేసి, గొప్ప ఆదర్శాలు మాట్లాడి మనకి వూపి రాడకండా అదరకొట్టడ మనుకున్నాడు గావును. అయింది అయ్యగారి పని.

విశ్వామిత్రుడు

ఇప్పుడా ఆదర్శాలు మనమే మాట్లాడి ఈయనమాటలు యీయనకే వొప్పచెప్పి బుద్ధి చెపుదాం బాగా.

గౌతముడు

పైటకూచున్నారేం? ఎవరూ లేరూ?

విశ్వామిత్రుడు

అతగాడు శశాంకుడి దగ్గిరికి వెళ్లాట్ట.

గౌతముడు

ఎందుకో? ఈమె గారూ?

విశ్వామిత్రుడు

సుఖంగా తిరుగుతోంది.

గౌతముడు

ఛీ ! ఛీ ! ఎంత పాడయిపోయింది లోకం! నీతీ, దుర్నీతీ విచక్షణ

లేక పోయింతరవాత ఎందుకంట ! మళ్ళీ రుషులం, వెయ్యేసేళ్ళు వొంటికాలి మీద, నిరాహారులమై తపస్సుచేసి యీశ్వరుణ్ణే సాధించిన వాళ్ళం, ప్రపంచానికంతా ఆ దర్శంగా ఉండవలసిన వాళ్లం, మన కుటుంబాలలోనే యిట్లాంటి అక్రమాలు జరుగుతోపుంటే—

విశ్వామిత్రుడు

సరేకాని ప్రస్తుత వ్యవహారం నీ కేమన్నా అర్థమయిందా ?

గౌతముడు

అంటే ?

దేవేంద్రుడు

గురువుగారు ఆ శశాంకుడి దగ్గిరికి వెళ్లడమెందుకు ? అసలు ఆయనకి తెలుసునో తెలీదో ?

విశ్వామిత్రుడు

తెలిస్తే మాత్రం ఏం చేస్తాడు ? భార్య అతని పాఠాలు అతనికే వొప్పచెప్పి. వ్యక్తి స్వాతంత్రమంటుంది.

గౌతముడు

నీతిని గురించి, బృహస్పతి ఏం పిచ్చివాగుడు వాగినా యీ గృహిణి మాత్రం చాలా వివేకవంతురాలు, నిష్కల్మష చరిత్రా అనుకున్నాము.

(బృహస్పతీ, శశాంకుడూ వొచ్చారు)

బృహస్పతి

యింతమంది ఒక్కసారికా దయచేశారు ?

(కాళ్లు కడుక్కోడానికి అనూరాధ నీళ్లు తీసుకొచ్చింది)

రాధా ! వొదినతో శశాంకుడు వొచ్చాడని చెప్పు.

గౌతముడు

యీ ఆపత్సమయంలో....

బృహస్పతి

ఆపదా ! ఆపద ఎవరికి ?

దేవేంద్రుడు

తమకు అప్తులమని—

విశ్వామిత్రుడు

తమ కుటుంబంలో అజరూప వ్యాఘ్రాలుచేరి జరిగించిన అక్రమ వార్త మూడులోకాలూ వ్యాపించిపోయింది. తమకు ఏవిధంగా నన్నా—

బృహస్పతి

వార్తను పురస్కరించుకొని మీరందరూ యింతదూరం నామీద వాత్సల్యంచేత శ్రమ అనక—

విశ్వామిత్రుడు

సరేలేకాని యిది సాధారణ వ్యవహారమా ? అట్లా చప్పరిస్తే ఆరేదీ తీరేదీకాదు....ఇంకా, వీడు, ఈ గురుద్రోహి, సుఖంగా, నీపక్కన.... ఇటువంటి అస్వాభవికమైన ప్రేమచేత నీ అసహాయత్వాన్ని కప్పు జూస్తున్నావు. నీ సంసారం పునాది తవ్వి కూలతోసే కుచ్ఛితుడితోనా నీ కీస్నేహం ? నీ తపస్సు నీ పురుషత్వాన్ని నాశనం చేసిందా ?

బృహస్పతి

నాకు ఆపదకలిగినా నేను భరించలేనిదికాదు. ఇతరులు సహాయం చెయ్యవలసినదేమీ కనపడదు. మీ వాత్సల్యానికి ప్రణామాలు.

దేవేంద్రుడు

(విచారంగా) ఆచార్యా, యీ వ్యవహారపు పర్యవసానం మీ ఆశ్రమంలోనే అంతమైతే మా అందరికీ జోక్యమెందుకు? పవిత్ర మైన మీ ఆశ్రమంలోనే యిట్లాంటి చర్యలు జరుగుతున్నాయంటే, తమ ఆశ్రితులం మా అందరికీ తలవొంపులుగా వుంది.

బృహస్పతి

నామీది ప్రేమచేత వొచ్చారని పొరపడ్డాను.

విశ్వామిత్రుడు

నువ్వు నిష్ప్రయోజకుడివై యిట్లాంటి దొంగపనులు యింట్లో కళ్లు మూసుకుని, సహించి, వూరుకుంటున్నావని తెలుసుకొని, కారణం వూహించలేక, భార్యమీది మక్కువా, భయమా, అని యోచించి, నీ కళ్ళు తెరవటానికి నీకు ధైర్య మివ్వడానికి, నీ పౌరుషం రేప టానికి, ఋషులపేరు నిలబెట్టడానికి, యింకా భ్రష్టుడవై పోకండా అడ్డపెట్టడానికి వొచ్చాం తెలిసిందా!

బృహస్పతి

(నెమ్మదిగా) యిప్పుడేం చెయ్యమని తమ అనుజ్ఞ?

విశ్వామిత్రుడు

నీ ముందరే వున్నాయి ఉదాహరణాలు.

బృహస్పతి

గౌతముడి శాపంచేత యీ దేవేంద్రుడెంత పత్నీవ్రతుడైనాడు?

విశ్వామిత్రుడు

అహల్య పతివ్రత అయింది.

బృహస్పతి

పాషాణి అయింది.

విశ్వామిత్రుడు

దుర్మార్గులు వారి పాపకార్యాలు మాననీ, మానకపోనీ, మనం మన విధ్యుక్తధర్మం నెరవేర్చితీరాలి.

బృహస్పతి

విధ్యుక్తధర్మం ఏమిటి ?

విశ్వామిత్రుడు

దండన.

బృహస్పతి

శమదమన్వితుడివైన ఋషివా దండధారివైన యముడివా ?

దేవేంద్రుడు

లోకోపకారార్థం, సంఘ పారిశుద్ధ్యంకోసం తమరు శిక్షించితీరాలి.

బృహస్పతి

శిక్షవల్ల లోకోపకారం ఎన్నడన్నా జరుగుతుందా ? కాకులకు యీక కట్టినట్లు, లోకభయంకరార్థం, వీళ్ళద్దరి పీనుగుల్ని నా గుమ్మానికి వేళ్ళాడకట్టనా ! మీ కళ్ళకెవరు శిక్షార్హులో వాళ్లు నాకు ప్రేమపాశ బంధితులు.

విశ్వామిత్రుడు

చ్ఛాలా విశ్వాసం కనపరిచారు నీపైన !

బృహస్పతి

గౌతమఋషీ! నీ భార్యకి శాప మిచ్చేముందు, ఆమెకు తృప్తినీ, యితరపురుషుల్ని నిరాకరించే ధైర్యాన్నీ, యివ్వని నీ అవివేకాన్ని గురించి తలుచుకున్నావా?

గౌతముడు

ఇట్లా నువ్వు వుపేక్షచేస్తే లోకానికెంత వికృతంగా కనపడుతోందో యోచించావా?

బృహస్పతి

లోకం ఇంకా మనబోటివాళ్ళకు ప్రమాణమా?

గౌతముడు

భార్య బాధ్యత భర్తదికాదా?

బృహస్పతి

కాదు........పరజీవన సమస్యల బాధ్యతవహించ సాహసింప గలమా? అన్యానుభవగీతంలో మనపదాలు శృతికలవక మాధుర్యాన్ని చెడగొట్టవా?

విశ్వామిత్రుడు

ఇదిగో, బృహస్పతీ, సాధారణ సమయాల్లో, నీ యిష్టం వొచ్చినట్టు నీ సూత్రవాక్యాలను వుపన్యసించు. మనమందరం చర్చించడం, వాదించడం, వినోదంగానే వుంటుంది, కాని యిట్లా వ్యవహారం నెత్తిమీదికి వొచ్చి నప్పుడుకూడా కులాసాగా కూచుని, నీ తర్క చాతుర్యంతో మా నోళ్లు కట్టాలనిచూడడం చాలా హాస్యాస్పదం. నీ విపరీతసిద్ధాంతాలు, తర్కానికే కాని జీవితంలో ప్రవేశపెడితే లోకం భగ్నమైపోదా?

బృహస్పతి

శాశ్వతుడైన పరమాత్మచే వ్యాప్తమైన యీ ప్రపంచం, నా దుర్బోధనలచేతనే భగ్నమౌతుందా? నా బోధనలే విపరీత సిద్ధాంతాలైతే, ఆ సత్యజ్యోతిలో నేనూ, నా బోధనలూ తృణప్రాయంగా భస్మమై నశించక నిలవ గలమా? లోకరక్షణా బాధ్యతను వహించే సర్వేశ్వరు డింకా సజీవుడై వున్నాడు.

గౌతముడు

ఇంక నీతీ, దుర్నీతీ విచక్షణలేదూ ?

బృహస్పతి

ఇతరుల జీవితంలో నీతి, దుర్నీతుల్ని నిర్ణయించే న్యాయాధికార పీఠానికి నిన్నభిషక్తుణ్ణి చేసిందెవరు? ఆ విచక్షణ నీ జీవితాన్ని దిద్దుకునేందుకు పుపయోగపడాలి, లోకాన్ని దిద్దేందుకు కాదు.

గౌతముడు

భార్యా, లోకమూ వొకటా ?

బృహస్పతి

నీ భార్య ఎవరు, నీ వెవరు? ఇంకా మమకారం వొదలలేదా ఋషీ?

దేవేంద్రుడు

తమకీ భేధ భావములేదు. కాని ఆమెబోటి సామాన్యులకూ అజ్ఞానులకు కూడా అదే ధర్మమా ?

బృహస్పతి

స్త్రీ ధర్మంతప్ప, సామాన్యులుకానీ ఇంకెవరుకానీ, ఇంకొకరి ధర్మం

నీవు నిర్ణయించడం మూర్ఖం, సాహసం....సామాన్యులు వారికి తోచినట్టు వారు ప్రవర్తిస్తారు. మనకెందుకు?

గౌతముడు

రుషులం మనం లోకం ఆత్మాభివృద్ధి కోసం. ధర్మ బోధనకై—

బృహస్పతి

(చాలా Emotion తో) గౌతమా, అజ్ఞానంతో, దుర్బలత్వంతో, మూర్ఖంతో, సమస్త రోగయాతిబాధలకూ లోనై, కర్మవశాన జరామరణాదులనించి విముక్తిగానక. అంధకారంలో మూగ్గే యీ ప్రాణికోటికంతా, ధర్మబోధన చేస్తావా? గౌతమా, వారి ఆత్మాభివృద్ధి చెయ్యాలనే సంకల్పం వాస్తవంగా నీ కుందా? వుంటే ప్రేమించు. సమస్తజీవుల్ని ప్రేమించి, నీకన్న, నీ తపస్సుకన్న, నీ భార్యకన్న నీ యీశ్వరుడికన్న, అధికంగా దుర్గతిలో పెనుగులాడే యీ లోకాన్నంతా ప్రేమించు. కల్మష మంతటితోనూ యీ ప్రపంచాన్ని నీ హృదయాని కద్దుకో. పాపంలో మునిగినకొద్దీ, అంధకారంలో జారినకొద్దీ, నీ చేతుల్ని యింకా కిందికిజాచి, హృదయానికింకా దగ్గిరిగా హొత్తుకో, ఖండించకు, శిక్షించకు—

గౌతముడు

వారి కర్మాను సరణంగా జీవులు అనుభవిస్తారు. మన మేం చెయ్యగలం?

బృహస్పతి

నిజం. యేమీ చెయ్యలేము. ఈశ్వరుడికే లేదు ఆశక్తి. నిస్సహాయులము, ప్రేమించగలం, అంతే!

గౌతముడు

ప్రేమించి—ఏమిటి లాభం ?

బృహస్పతి

వారికోసం కాదు—నీ ఆత్మపారిశుధ్యం కోసమోయీ !

శిష్యుడు

అమ్మగారు గురువుగారి నొకసారి దయచెయ్యమని విన్నవించ మన్నారు.

(బృహస్పతి వెళ్ళాడు.)

దేవేంద్రుడు

ఇంక మనం చేసే దేముంది ?

విశ్వామిత్రుడు

ఏముందీ !!! అంతభారమూ మన నెత్తిమీదనే వుంది. (శశాంకుడితో) యిదిగో మేము బృహస్పతులంకాదు. చూడు, నీవు చిన్నవాడివి, వృద్ధిలోకి రావలసిన వాడివి. ఏమిటీ నడత ? గురువు బోధనలువిని పెడతోవన పడ్డావంటే—

శశాంకుడు

గురువుగారు దైవజ్ఞులు. ఆయనేమీ బోధించరు.

(తార వొచ్చింది.)

తార

నాయనా ! రా !

(శశాంకుణ్ణి బుజ్జగించి లోపలికి తీసుకువెడుతోంది.)

గౌతముడు

అన్యాయం, అన్యాయం.

విశ్వామిత్రుడు

ఎందుకులే : ఈ విషయం ఎంత కొంచంగా ప్రస్తావిస్తే అంత మంచిది. కర్తవ్యమాలోచించండి. ఈ సంసారాన్ని యీ స్థితిలో వొదిలి వెళ్లామా, మహాక్షోభ సంభవిస్తుంది. ఇతని పాండిత్యాన్నీ అద్భుతమహిమనూ చూసి, భ్రమిసి, రాక్షసులమీద పై ఎత్తుగా, తీరా దేవగురువును చేసుకుని, యితని ఆచార్యత్వం వొప్పుకుంటిమి, ఇంక ఋషులన్నా, ఋషులభార్యలన్నా పరియాచకంకింద తేలుతుంది.

గౌతముడు

ఇట్లాంటివి ఎన్ని జరుగుతున్నాయికావు. పోనిద్దూ పోదాం.

విశ్వామిత్రుడు

అది కాదయ్యా! పాపం లేకపోలేదు. పాపాత్ములు పాపాత్ములమని వొప్పుకుంటారు. పోనీ యితరులనన్నా ఖండిస్తారు, తమను సమర్థించుకున్నా. కాని యితడు తన భార్యచర్య సక్రమమని లోకానికంతా ఋజువుచేసేట్టున్నాడు.

దేవేంద్రుడు

అట్లాకాదు. ఎట్లానన్నా వీళ్ళిద్దరి సంబంధం తప్పించాలి.

గౌతముడు

ఎట్లా ? తను శిక్షించడు. యితరులను గడప తొక్కనీడు.

విశ్వామిత్రుడు

నిజం. ఈ ఆశ్రమ మహిమ చూశావా ? మన తేజం యెంత కొరతపడుతోందో యిక్కడ !

దేవేంద్రుడు

తప్పుచెయ్యడం అందరూచేస్తారు. చేస్తే పశ్చాత్తాపపడి, బతిమాలి సిగ్గుపడడం అదోవిధం,

విశ్వామిత్రుడు

ఈ శశాంకుడికి పెళ్ళిచేస్తే ! గౌతమా, నువ్వే చెయ్యాలి ఆ పని. ఒరేయి !
(శిష్యుడువొచ్చాడు)
మేము వెడుతున్నాము. మీ గురువుగారిని రమ్మను.
(శిష్యుడు వెళ్ళాడు)

గౌతముడు

నేనేం చెయ్యను ? వాణ్ణి సంసారినిచేస్తేమాత్రం యీ సంబంధం తప్పుతుందని నిర్ధారణ ఏమిటి ?

విశ్వామిత్రుడు

ప్రస్తుతం యీప్రళయం తప్పితే తరవాత చూసుకోవచ్చు. యధా విధిగా సంసారాలుంటే, యిట్లా సంగతులు బైటికిరావు, సరేరండి, ఆలోచిద్దాము, అబ్బా ప్రాణంమీదికి వొచ్చిపడిం దీ సమస్య.
(బృహస్పతి వొచ్చాడు)
నీ సత్కారానికి చాలా సంతోషం. వెడతా మింక.

బృహస్పతి

చిత్తం.

విశ్వామిత్రుడు

మేము చెప్పవలసింది చెప్పాము, నీయిష్టం, వృధాగా అధోగతి పాలవుతావు, మమ్మల్ని అప్రతిష్టపాలుచేస్తావు.

అంకం ౭

(ఆ రోజే రాత్రి పది గంటలు. నిండు వెన్నెల. ఆశ్రమం వెనక అడవి, ముంగు పెద్ద మర్రి, టేకు, బాడిద చెట్లు గుబురుగా, చీకటిగా ఉన్నాయి. వెనక యిసికా, దాని వెనక సన్నని నీలపు కాలవా, చెట్లనిండా మిణుగురుపురుగులు. కిందికివొంగిన జీడిమామిడిచెట్టు కొమ్మమీద శశాంకుడు కూచునివున్నాడు. మీద వెన్నెలపడుతోంది. వొంటినిండా గంధం, మెళ్ళో బొడ్డు మల్లెలదండ. అతనిపక్కన కొమ్మనానుకుని తార నుంచునివుంది.)

తార

నేను యెంతో భయపడ్డాను ముందు, చివరికి గురువుగారి దేవతాతీతమైన కారుణ్యంకూడా యీ విషయంలో భంగపడుతుందేమోనని! ఆయనకే ఆగ్రహం కలిగివుండెనా తలుచుకోలేను ఏమయ్యేదో!.... ఈ వున్మత్తావేశాన్ని చూసి నేనే భయపడతాను. ఈ భీకరప్రణయం పాపమని ద్రోహమని నన్ను దండించి నిరంతర నరకజ్వాలలో కాలమని శపించినా నేను వ్యసనపడను. ఒక్కసారి నా జీవితాన్ని సంపూర్ణంగా సఫలీకృతం చేసుకున్నాననే సంతుష్టి నన్ను వొదలదు. కాని నీకే కించిదపాయం కలిగినా నేను భరించలేను. నా దారుణవాంఛ మూలంగా నువ్వు నా శశివి, నా పాపవు, గాయపడ్డావనే బాధ నన్ను కాల్చి భస్మంచేస్తుంది. నువ్వు వొచ్చిందాకా అక్కడేం జరిగిందో అనే భయపడుతున్నాను. ఏమన్నారు, శశీ?

శశాంకుడు

ఏమీలేదు. వెనకాలె వొచ్చి బుజంమీద చెయ్యేసి "శశీ, యిట్లా వొచ్చావేం రా!" అనగానే యీ జన్మంతో మళ్ళీ యీ ఆశ్రమం చూడనని దృఢనిశ్చయం చేసుకున్న నేను మేకపిల్లలాగు వెంట నడిచివొచ్చాను. తోవపొడుగునా అనేకవిషయాలుచెప్పి నవ్విస్తోనే వున్నారు నన్ను.

(తార ఆలోచిస్తోంది.)

తార

యిప్పుడు తలుచుకుంటే, నిన్నరాత్రైనా, ఆ తీవ్ర కామేచ్ఛతో ఏకెందుకు తాత్కాలిక విరక్తినైనా కలిగించానా అని సిగ్గవు తోంది. యేదేశమో పోయి, యెదిగివొచ్చిన కుమారుణ్ణి కావిలించు కున్నట్టుంది నాకీరాత్రి.

(బృహస్పతి వొచ్చాడు.)

బృహస్పతి

ఇక్కడే వుంటారనుకున్నాను. ఈస్థలంలో యెప్పుడూ ప్రపంచ విశాలత్వం గోచరిస్తుంది. ఇక్కడ రాత్రులు మౌనముద్రలో కూచుంటే క్రమంగా ఆత్మ యీ వెన్నెలలో తేలి యీ చెట్లను, ఆ కాలవను, ఆదూరపు పర్వతాలనూ అతిక్రమించి, ఆక్రమించి యీ సృష్టితో ఐక్యమైనట్టుండేది. ఇదంతా 'నాదే' అనే భావంనించి యిదంతా 'నేనే' అనే భావంలోకి ఆత్మవికసించేది. అదంతా యోగ సాధకుని ప్రారంభదశ. ఎన్నేళ్ళయిందో! ఇంకా తారాదేవి తన మృదుత్వంతో ఆశ్రమానికి నాగరీకతను ప్రసాదించక పూర్వం. తార్గా, అన్నట్లు అహల్యాదేవి వొచ్చింది.

తార

అహల్యాదేవి!

శశాంకుడు

ఆమెనీ మన ఆశ్రమసౌందర్యమే ఆహ్వానించిందా? ఈ రాత్రి. అకస్మాత్తుగా మన ఆశ్రమం యింత ఆకర్షజనకమయింది.

(బృహస్పతి ఖులాసాగా నవ్వుతున్నాడు.)